МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
«УКРАЇНА»
ВІННИЦЬКИЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ

Кафедра соціальних технологій

Освітня програма «Соціальна робота»
Спеціальність: 231 «Соціальна робота»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня «МАГІСТР»

«ЗОВНІШНЯ МІГРАЦІЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ ТА СОЦІАЛЬНА РОБОТА ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОФІЛАКТИКИ»

Студент _____ Рогальський Андрій Юрійович
(підпис)

Науковий
керівник _____ д.пед.н., проф. Давиденко Г.В.
(підпис)

Рецензент _____ к.пед.н., доц. Опушко Н.Р.
(підпис)

Допущено до захисту
Т.в.о. завідувача кафедри соціальних технологій
_____ «24» січня 2025 р. Путінцева В.В.
(підпис)

Вінниця – 2025 р.

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ І ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ 7

1.1. Історичний огляд соціальних стратегій для профілактики зовнішньої міграції в Україні 7

1.2. Огляд визначень базових понять: «соціальна робота», «міграція», «профілактика», «зовнішня міграція» 12

1.3. Методи і стратегії соціальної роботи для контролю над зростанням зовнішньої міграції в Україні 21

Висновок до розділу 1 27

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ В КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ: КЛЮЧОВІ ОСОБЛИВОСТІ 29

2.1. Аналіз наслідків збройних конфліктів на переміщення робочої сили в міжнародному контексті 29

2.2. Вплив війни на міжнародну трудову міграцію: основні проблеми та виклики 39

2.3. Взаємодія між державними структурами та міжнародними організаціями у сфері регулювання міжнародної міграції робочої сили 48

Висновок до розділу 2 56

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛАКТИКИ ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ 58

3.1. Дослідження міжнародних підходів до соціальної роботи з метою запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні 58

3.2. Стратегії удосконалення соціальної роботи для запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні 65

Висновок до розділу 3 75

ВИСНОВКИ 77

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 79

ДОДАТКИ 87

ВСТУП

Актуальність дослідження обумовлена глибокими соціально-економічними змінами, які стали наслідком військових дій на території України. Збройні конфлікти призвели до масового переміщення населення як всередині країни, так і за її межі, що суттєво впливає на демографічну ситуацію, ринок праці та соціальну структуру суспільства. У цих умовах соціальна робота стає ключовим елементом профілактики неконтрольованої зовнішньої міграції, сприяючи зменшенню негативних наслідків міграційних процесів.

Зовнішня міграція є складним соціальним явищем, що впливає на економічний, політичний і соціальний розвиток України. У сучасних умовах, коли країна знаходиться в стані військового конфлікту, питання зовнішньої міграції набуває особливої актуальності. Війна змушує мільйони людей залишати свої домівки в пошуках безпеки та роботи за кордоном, що створює серйозні виклики для соціальної стабільності та розвитку держави. У таких обставинах соціальна робота виступає важливим інструментом профілактики неконтрольованого зростання зовнішньої міграції, допомагаючи зберегти соціальну єдність та підтримати вразливі групи населення.

Теоретичні засади вивчення міграції були закладені Е. Равенштайном, а також розвинуті політологами С. Каслзом і О. Малиновською. Вагомий внесок у дослідження міграції в Україні зробили О. Вишневська, О. Заклета, І. Маркова, А. Мокій, М. Романюк та інші. Серед соціологів проблеми міграції вивчали У. Томас, Ф. Знанецький, В. Зомбарт, а також представники Чиказької школи Р. Парк і Е. Берджес. Сучасні дослідження зосереджені на класифікації міграцій (А. Іонцев), особливостях української трудової міграції в ЄС (І. Марков), та міграції як демографічному процесі (І. Прибиткова).

Аналіз впливу військових дій на міжнародні трудові міграції є важливим для розробки ефективних стратегій соціальної роботи в Україні. Теоретичні аспекти соціального сирітства розробляли О. Коваленко, Т. Красножан, І. Осипова, а практичні проблеми сімей трудових мігрантів вивчала О. Іванкова-

Стецюк. У цьому контексті дослідження, спрямоване на розробку нових підходів до соціальної роботи та профілактики зовнішньої міграції, має вирішальне значення для майбутнього соціального розвитку України.

Дослідження зовнішньої міграції в умовах військових дій передбачає комплексний підхід, що охоплює історичний огляд розвитку міграційних процесів в Україні, аналіз ключових понять, таких як «соціальна робота», «міграція», «профілактика» та «зовнішня міграція», а також дослідження методів і стратегій соціальної роботи, спрямованих на контроль над зростанням міграційних потоків. Важливим аспектом є також аналіз впливу збройних конфліктів на міжнародний ринок праці та дослідження міжнародних підходів до профілактики зовнішньої міграції.

Метою дослідження є аналіз зовнішньої міграції в Україні в умовах військових дій та розробка ефективних стратегій соціальної роботи для профілактики неконтрольованого зростання міграційних процесів.

Завдання дослідження:

1. Провести історичний огляд зовнішньої міграції в Україні, визначивши основні етапи та тенденції розвитку міграційних процесів.

2. Проаналізувати ключові поняття, такі як «соціальна робота», «міграція», «профілактика» та «зовнішня міграція», в контексті військових дій.

3. Вивчити вплив збройних конфліктів на міжнародний ринок праці та зовнішню трудову міграцію з України.

4. Дослідити міжнародні підходи до соціальної роботи з метою запобігання зростанню зовнішньої міграції та можливості їх адаптації до українських умов.

5. Розробити рекомендації щодо вдосконалення методів і стратегій соціальної роботи для контролю над зростанням зовнішньої міграції в Україні в умовах військових дій.

Об’єктом дослідження є зовнішня міграція в Україні в умовах військових дій.

Предметом дослідження є методи і стратегії соціальної роботи, спрямовані на профілактику зовнішньої міграції та зниження її негативних наслідків в умовах військових дій.

Методи та методики дослідження:

- *теоретичні:* аналіз, систематизація, узагальнення раніше проведених досліджень з обраної проблематики;
- *емпіричні:* опитування, експериментальне вивчення зазначеної теми дослідження.

База дослідження. Дослідження було реалізовано з урахуванням даних, отриманих у Вінницькій філії Вінницького обласного центру зайнятості, щодо роботодавців, які активно звертались щрдо необхідності підбору працівників. А саме, вибірка складалася з 10 підприємств та організацій, які здійснюють свою діяльність в межах міста Вінницької територіальної громади.

Опитування проводилося із застосуванням різноманітних форм роботи: спілкування через популярні месенджери, такі як Telegram і Viber.

Теоретична частина дослідження охоплює основні теорії та моделі міграції, розроблені такими вченими, як Е. Равенштайн, С. Каслз і О. Малиновська. Вона включає аналіз сучасних підходів до міграції, запропонованих українськими дослідниками (О. Вишневська, І. Маркова) та соціологами, зокрема У. Томасом і Ф. Знанецьким. Окрім того, розглянуто теоретичні основи соціальної роботи в контексті міграції, як це досліджували О. Коваленко та інші.

Практична частина зосереджується на аналізі існуючих методів і стратегій соціальної роботи для управління зовнішньою міграцією в умовах військових дій. Вона включає оцінку ефективності цих методів і розробку рекомендацій для удосконалення соціальної роботи з метою зменшення негативних наслідків міграції та підтримки соціальної стабільності.

Публікації. Рогальський А., Костенко Н.І. Аналіз теоретичних та практичних аспектів соціально-педагогічної взаємодії із сім'ями трудових мігрантів. Реабілітація: фізична, психологічна, соціальна. Матеріали

міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 17-18 травня 2024 р. За заг. ред. Г.В. Давиденко. Вінниця : ТОВ »ДРУК», 2024.

Рогальський А., Костенко Н.І. Роль соціальної роботи у формуванні інтеграційних стратегій для українських трудових мігрантів. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: збірник матеріалів XXIV міжнародна наук.-практ. конф., 26-28 листопада 2024 р. / Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ: Ун-т «Україна», 2024.

Структура і обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (77 найменувань) та додатків. Загальний обсяг складає 86 сторінки, з них 78 сторінок основного тексту.

РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ І ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

1.1. Історичний огляд соціальних стратегій для профілактики зовнішньої міграції в Україні

Іноземна міграція є одним із найважливіших соціально-економічних явищ і має значний вплив на розвиток країни та суспільства. Для України ці питання стали першочерговими через економічні проблеми, зміни влади та війни. Тому розробка та реалізація соціальних стратегій запобігання зовнішній міграції стає важливою складовою національної політики щодо зменшення впливу міграції та посилення національної стабільності.

Історичний аналіз використання стратегічних стратегій в українському суспільстві дозволяє зрозуміти стихійні умови та внутрішні та зовнішні фактори різних періодів державотворення. впливають на процес міграції.

Міграційні процеси дуже мінливі, а на їх інтенсивність і напрямок впливають історичні зв’язки та демографічні структури, сформовані попередніми міграціями. Тому, щоб зрозуміти логіку сучасної міграції, необхідно переглянути історію досліджень соціальної роботи, спрямованих на запобігання зростанню міграції з-за меж України. Це як історичні передумови виникнення міграції, так і методи її регулювання.

Незважаючи на те, що існують численні дослідження, які досліджують міграцію в контексті соціологічного знання, це поняття не було повністю визначено і все ще знаходиться в зародковому стані з теоретичної та методологічної точки зору. Також бракує досліджень щодо запобігання міграції працівників за межі України.

На науковому рівні досліджують питання іммігрантів та соціальної роботи Хомра А., Лукашевич М., Левченко К., Ровенчак О., Малиновська О., Прибиткова І., Шульга М. та інші.

Унікальним атрибутом соціологічних досліджень міграції є те, що вони розглядають міграцію як соціальний процес, який досліджує наслідки міграції та імміграції на макро-, мезо- та мікрорівнях [40, с. 35].

Ідея міграції нерозривно пов'язана з концепцією міграційних процесів, які являють собою сукупність подій і соціальних взаємодій, пов'язаних із переміщенням території населення, включаючи різноманітні випадки в'їзду, виїзду чи переселення. Ці процеси змінюють позицію мандрівників у певному географічному просторі щодо суспільства.

Міграція походить від латинського терміна «міграція», що означає переселення особи або групи людей з місця проживання в інше місце або країну.

Соціологи класифікують три типи факторів, які змушують людей змінювати своє місце проживання: фактори притягування, фактори підштовхування та наявність шляхів міграції. Соціальні потрясіння (такі як міжнародні конфлікти, війни, диктатури) та економічні кризи, стихійні лиха та інші проблеми. є приклади невдалих умов проживання мешканців рідних місць [38, с. 179-180].

Привабливі місця, такі як вищі зарплати, більш стабільна політична ситуація та більший соціальний потенціал, є прикладами факторів притягування. Доступність шляхів міграції залежить від наявності чи відсутності бар'єрів, які заважають потенційним переселенцям реалізувати своє бажання переїхати на інше місце проживання. Часто ці фактори пом'якшують вплив сил штовхання та тяги [52]. Танчін вважає міграцію соціальним явищем і визначає її як переміщення людей або груп людей, які мають постійне місце проживання в іншій країні, це включає переїзди за межі країни або в іншу країну. Томас і Ф. Знанецькі започаткували перший соціологічний підхід до дослідження міграційних процесів. У своїй статті «Польський селянин в Європі та Америці» вони показали, що культурні традиції та звичаї впливають на поведінку іммігрантів у новій соціальній сфері. Томас та Знанецький описали механізми адаптації іммігрантів до соціального середовища та запропонували різні підходи

до вирішення проблеми, використовуючи якісні методи дослідження та реальну динаміку особистісної мотивації.

Позитивістський підхід відрізняється від соціологічного підходу Томаса і Знанецького, останній вважає, що на міграційну поведінку людини впливають численні фактори, включаючи географію, економіку та навколишнє середовище. Головним мотивуючим фактором тут є бажання змінити статус-кво, зокрема збільшити дохід [15, с. 91].

Багато вітчизняних вчених-міграторів, серед яких Є. Лібанова, О. Малиновська, О. Позняк, І. Прибиткова та У. Садов, присвятили свої дослідження темі міграції у побутовій сфері. Сьогодні все більше науковців виступають за міждисциплінарний підхід до вивчення міграції. Зокрема, деякі дослідники вважають, що соціологія вимушеної міграції, соціального процесу, в якому економічні чинники, соціальні мережі та людська діяльність відіграють важливу роль, має бути предметом дослідження, яке не обмежується національними кордонами та є міждисциплінарним [28]. Історію міграції населення в Україні можна поділити на кілька періодів.

У перший період (1991-1993 рр.) найбільшою кількістю іммігрантів були українські іммігранти з Північного Сибіру, Західного Сибіру, Східного Сибіру, Далекого Сходу та Казахстану, які виїхали в радянський період, а також депортовані кримськотатарські татари.

Другий період (1994-2004 рр.) включає перший всеукраїнський перепис населення 2001 р., який показав, що імміграційні втрати України в 1990-х роках були в 1,7 рази більші, ніж офіційно повідомлялося. Скасування суворої процедури реєстрації місця проживання (дозволів) та забезпечення права на свободу пересування призвело до значного заниження іммігрантів, оскільки статистика ґрунтується на даних реєстрації/зняття з реєстрації місця проживання [23].

Третій період (2004-2009 рр.) характеризується найнижчою готовністю українців до імміграції, зафіксованою у 2008 р. Про це свідчать дані щорічного соціологічного дослідження Інституту соціології НАН України. Серед

(mydisser.com) тих, хто хотів змінити місце проживання, лише 15% заявили про бажання виїхати за кордон. Це значно менше, ніж майже 25% у 1990-х роках [63]. Це пов’язано зі ступенем відновлення економіки під час буму в 2000-х роках.

У четвертий період (2009-2010 рр. по 2016-2017 рр.) українці мігрували на схід у пошуках роботи, оскільки не було мовного бар’єру [16, с. 17]. Виходячи з історичних даних, стає зрозуміло, що трудова міграція є найбільшим і соціально значущим міграційним рухом. З України шукають роботу в Росії, Польщі та Чехії. Країни Південної Європи мають високий попит на робочу силу за кордоном і тому відчувають великі міграційні потоки. Короткострокові туристичні візи та працевлаштування без належного дозволу (тобто нелегально) є поширеними, що ставить багатьох працівників-мігрантів у небезпечні ситуації, включаючи примусову експлуатацію та торгівлю людьми [27].

Експерти Левченко К., Романюк М., Смутчак З. та Турок В. влаштували обговорення проблеми боротьби з торгівлею людьми. За словами Романюка М. та Смутчак З., основним напрямком цієї злочинної діяльності залишається росія, яка є головною метою для жертв торгівлі людьми з України. Друге місце посіли такі країни, як Польща, Італія, Німеччина, Греція та Фінляндія. Останнім часом почастішала торгівля людьми, не пов'язана з сексуальним насильством.

Незахищеною та найбільш дискримінованою категорією іноземців є нелегальні трудові іммігранти. Жертвами цих злочинів найчастіше стають чоловіки працездатного віку, люди з інвалідністю, особи без постійного місця проживання та інші малозабезпечені особи. У цьому відношенні необхідні детальні законодавчі положення, оскільки процес нелегальної імміграції та соціальна робота для нелегальних іммігрантів є більш складними.

Боротьба з експлуатацією трудових мігрантів може мати різноманітні підходи та форми роботи як на національному, так і на соціальному рівнях. Міжнародні громадські організації повинні співпрацювати для запобігання нелегальній трудовій міграції, особливо нелегальній [43, с. 45].

У сфері соціальних прав держава виконує важливі обов'язки через політику. Основним змістом політики є запобігання подальшому погіршенню

умов життя людей; сприяння ефективній зайнятості та обмеження зростання безробіття; сімей, які опинилися в скрутному становищі, та надають соціальний супровід. Щоб зупинити зростання кількості українських іммігрантів, вкрай важливо вирішити ці важливі питання.

Міграцію іноземних працівників в Україні контролюють: Кабінет Міністрів України; органи місцевого самоврядування;

Відповідно до Конституції України, Кодексу про шлюб та сім'ю України, Житлового, Цивільного, Кримінального та Адміністративного кодексів України, а також правил освіти в Україні основою для вирішення першочергових питань є законодавство України. Діти, позбавлені батьківського піклування, а також ті, від яких відмовилися, відносяться до зовнішніх причин.

Соціальний захист має на меті зменшити фінансову та соціальну вразливість трудящих-мігрантів до бідності, як це визначено Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ) [53].

Це означає чотири основні компоненти соціального захисту працівників: соціальні трансферти, програми, що гарантують доступ до соціальних та економічних ресурсів.

Соціальний супровід та медичне обслуговування; - Законодавство та політика, спрямовані на захист дітей та іммігрантів з низьким рівнем доходу в цілому, а особливо жінок і дітей, від поганого поводження.

Розділ III Закону України «Про зовнішню трудову міграцію» надає права та соціальні пільги трудовим іммігрантам та членам їх сімей, до яких належать [35]: Трудові мігранти та їхні родини мають право на забезпечення чистоти навколишнього середовища та доступ до системи соціального захисту. Крім того, вони мають рівні можливості для здобуття освіти та визнання досягнень у сфері неформального навчання; державні гарантії консульської допомоги трудовим іммігрантам.

У результаті значна міграція викликає перенаселення в деяких країнах, що може призвести до ряду соціальних проблем, включаючи зниження рівня життя,

зростання безробіття, криміналізацію, посилення конфліктів, епідемій, соціального сирітства та припинення навчання для дітей. велика кількість дітей.

Незважаючи на те, що за останні роки написано багато статей щодо проблеми міграції, її причин та наслідків, в Україні досі відсутній комплексний підхід до соціальної роботи, який би запобігав зростанню міграції з інших країн.

1.2. Огляд визначень базових понять: «соціальна робота», «міграція», «профілактика», «зовнішня міграція»

Ідеї соціальної роботи, міграції, профілактики та міжнародної міграції стали більш доречними в сучасному суспільстві, оскільки вони представляють важливі компоненти соціальної динаміки та людської взаємодії. Для того, щоб зрозуміти вплив цих подій на суспільство та окремих людей, дуже важливо зрозуміти визначення та властивості кожного з цих термінів.

Насамперед необхідно визначити та висвітлити основні поняття дослідження соціальної роботи, спрямовані на запобігання міграції людей з-за меж України. Соціальна робота вважається однією з найважливіших ідей.

На сучасному етапі соціальна робота є важливим елементом, який сприяє розвитку громадянського суспільства, займаючи значне місце в соціальній сфері. Вона відіграє ключову роль у підтримці соціальної стабільності та інтеграції різних верств населення в суспільне життя. Це сфера людської емпатії, яку визнають і цінують у всьому світі як професію милосердної поведінки по відношенню до інших.

Наприкінці 19 століття соціально-гуманітарна література присвятила частину своїх зусиль концепції соціальної роботи. Це було ініційовано у відповідь на запит щодо візуального представлення концептуалізованих дій тих, хто займається допомогою бідним. Наприкінці 90-х років 9 століття у Великобританії почалися дискусії щодо освіти та поширення інформації про благодійні акції. Початковий випуск першого Інституту підготовки спеціалістів

соціальної роботи в Амстелве в 1899 році також вплинув на створення відповідних навчальних курсів із соціальної роботи. Теоретично це призвело до створення галузі дослідження соціальної роботи [27].

Під словом «соціальна робота» ми також розумітимемо професійні зусилля соціальних інституцій, держав і недержавних організацій, індивідів і груп, які всі сприяють соціалізації індивідів або груп у ситуаціях, коли соціалізація ускладнена, призупинена або скасована через особистих недоліків або відсутності належних умов у суспільстві [47, с. 609].

У середині 1990-х років соціальна робота як окрема професія почала набувати популярності в Україні. Ця процедура була викликана значними змінами в суспільстві, зокрема соціально-економічною кризою, що призвело до вразливих верств населення, які потребували професійної допомоги та підтримки, а не лише матеріальних ресурсів [9, с. 96].

Крім того, ідеологічна криза супроводжувалася соціально-економічною кризою, оскільки традиційні ідеології та моральні принципи були витіснені, що призвело до нестабільності та неоднозначності. Зростаюча популярність теорії та практики соціальної роботи була зумовлена реальним запитом суспільства.

Суб'єкт і об'єкт соціальної роботи є первинними структурними компонентами галузі. Метою соціальної роботи є допомога тим, хто її потребує. Натомість ті, хто допомагає в таких речах, є об’єктами соціальної роботи. Як наслідок, соціальна робота є взаємним процесом, у якому беруть участь як суб’єкт, так і об’єкт. Це полегшує вирішення життєвих проблем.

Соціальний працівник є центром соціальної роботи та головним учасником будь-якої системи соціальної роботи. Він безпосередньо спілкується з клієнтами, пропонуючи їм допомогу та підтримку в прагненні покращити своє життя або вийти з кризових ситуацій [27].

Важко переоцінити значення ролі соціального працівника в соціальній роботі. Однак позитивні зміни часто не досягаються лише зусиллями окремих осіб чи груп; натомість певну роль відіграють організації та навіть соціальні інститути різного рівня. У цьому випадку держава відіграє значну роль в

організації та нагляді за системою державних установ і соціальних інститутів, залучених до соціальної роботи [50, с. 6].

У науковому середовищі як в Україні, так і за її межами існують численні інтерпретації та концептуальні підходи до поняття соціальної роботи. Наприклад, англійські вчені вважають соціальну роботу організацією особистої допомоги людям, тоді як американські вчені вважають соціальну роботу професією, яка обертається навколо відносин між людьми та їх оточенням, ці відносини впливають на здатність людей виконувати свої обов’язки та жити за своїми цінностями.

Багато соціологів погоджуються з визначенням, запропонованим Американською національною асоціацією соціальних працівників: соціальна робота — це професія надання допомоги окремим особам, громадам і групам з наміром покращити або відновити їх здатність функціонувати в суспільстві, а також створити сприятливі умови для досягнення цих цілей [49].

У цьому визначенні важливо визнати, що допомога має на меті допомогти людині відновити або покращити її соціальні здібності. У результаті акцент робиться на особистісній активізації здібностей у складних ситуаціях.

Деякі вчені вважають фундаментальною складовою соціальної роботи розвиток особистісних ресурсів і самодостатності, які притаманні як індивідам, так і спільнотам і групам.

М. Фросов розширює знання соціальної роботи, включаючи як допомогу, так і взаємодопомогу в контексті взаємодії та стосунків між різними індивідами в соціокультурних і психосоціальних ситуаціях.

Як наслідок, більшість визначень соціальної роботи містить поняття, що це надання допомоги в реалізації, розвитку та відновленні соціальних функцій людини або групи. У зв'язку з цим соціальна робота сприяє соціалізації особистості та її підготовці до повноцінної ролі в суспільстві в різних сферах соціального життя.

Крім того, концепція профілактики повинна бути включена в наші зусилля. Профілактикою в соціології вважається ряд дій або систем, спрямованих на

збереження здоров'я, сприяння фізичному розвитку, забезпечення довголіття і запобігання виникненню супутніх явищ, процесів і факторів.

Профілактика - це комплекс правових дій, спрямованих на виявлення, попередження або усунення причин протиправної поведінки, а також окремих її видів. [14, с. 88].

У соціальному вихованні та соціальній роботі важливим аспектом є впровадження комплексних заходів, метою яких є попередження розвитку соціальних труднощів та проблем серед окремих осіб або груп. Крім того, він включає ряд профілактичних заходів, які проводяться шляхом надання загальнодоступної медико-психологічної та соціально-педагогічної допомоги. У соціальному вихованні та соціальній роботі першочергове значення має профілактика соціальних проблем.

Соціальна профілактика, на думку О.В. Безпалько – це форма соціально-педагогічної діяльності, яка передбачає різноманітні соціальні, економічні, політичні, правові, медико-психологічні компоненти, спрямовані на запобігання, пом’якшення та розміщення негативних явищ у соціальній сфері з метою запобігання їх виникненню [5].

Соціальна профілактика негативних наслідків може відбуватися на суспільному, регіональному, екологічному, груповому, інституційному, організаційному та індивідуальному рівнях.

На макрорівні профілактичні дії здійснюються за допомогою комплексних програм, які мають інформаційний характер, залучають засоби масової інформації та масштабні заходи, а також мережу установ і організацій.

Профілактика передбачає виконання індивідуальних планів, процедур та ініціатив в установах, організаціях і вдома. Для досягнення індивідуального рівня профілактики спеціалісти та волонтери співпрацюють з окремими особами [2, с. 14].

Соціальна профілактика не обмежується попередженням негативних наслідків, але також передбачає створення умов, які дозволяють суспільству та окремій людині жити нормально. Всесвітня організація охорони здоров’я

(ВООЗ) описує соціальну профілактику як покращення якості життя, збереження здоров’я, а не просто відсутність хвороб чи фізичних обмежень.

Об’єктами соціальної профілактики є все суспільство, окремі особи, групи та класи суспільства, які зазнають або можуть зазнати впливу проблем чи негативних аспектів. Крім того, сюди входять ті, хто своїми діями, поведінкою чи способом життя бере участь у створенні проблем, а також організації, спільноти та особи, від поведінки яких залежить запобігання негативним явищам та їх наслідкам [53].

Профілактика передбачає уникнення або усунення проблем, які мають необхідну інфраструктуру (інтелектуальну, фінансову, методичну тощо). Об'єктами профілактики можуть бути установи та організації, експерти та волонтери.

Як наслідок, будь-яку соціальну проблему слід запобігати як на екологічному, так і на індивідуальному рівнях.

Відповідно до класифікації ВООЗ у 1990 році профілактичні заходи поділяються на три категорії: первинні, вторинні та третинні. Профілактика використовується, коли проблема серйозна або негативне явище значне [46].

Первинна профілактика - це комплекс заходів, спрямованих на попередження негативних наслідків біологічної, психологічної, соціально-педагогічної та інших форм поведінки, що призводять до злочинної поведінки. Первинна профілактика передбачає освітній підхід, який навчає цільове населення про здоров’я та його цінності, а також навички, необхідні для зміни шкідливої поведінки та заміни її на здорову. Первинна профілактика є найпоширенішою і найбільш масштабною. Своєчасність, повнота та послідовність є найважливішими аспектами поведінкової профілактики.

Вторинна профілактика спрямована на запобігання поширенню негативних явищ, які вже існують у суспільстві чи соціальній групі, а також запобігання погіршенню соціальних проблем і передачі соціальної дезадаптації особам, які демонструють девіантну поведінку.

Третинна профілактика — це спроба запобігти повторенню негативної поведінки та симптомів у осіб, які вже їх демонстрували, а також допомогти їм відновити свої соціальні та особистісні характеристики.

Міграція – це переміщення людей з однієї місцевості в іншу, регіону в інший, країни в іншу, що супроводжується зміною місця проживання через економічні, політичні, етнічні та релігійні фактори. До таких вчених належать М. Окольський, Ю.А. Римаренко Н. погоджуються з твердженням про первинну складову міграції. Тиндик та В. Шелюк.

Переселення людей (мігрантів) через адміністративні межі будь-яких приєднаних територій вважається постійною або тимчасовою зміною місця проживання. Римаренко.

І. Шелюк визнає, що міграція є результатом демографічних та економічних процесів, ці процеси охоплюють усі форми міграції між країнами, регіонами в межах однієї країни та різними типами поселень [20, с. 12-15].

М. Окольський вважає, що первинним компонентом визначення міграції є причина, яка спонукає людину до постійної подорожі [29, с. 46-54].

Н. Тиндика вважає, що «міграцією» може бути будь-яка форма переміщення, яка є просторовою [57].

Коли хтось змінює своє місце проживання на нове місце, це називається «міграцією». С.К. Бондарйова описує міграцію як складний соціальний процес, який зумовлений бажанням задовольнити бажання; це досягається за допомогою руху людини і відбувається як у фізичному, так і у віртуальному просторі.

Основною ознакою міграції є бажання людини змінити місце проживання та переїхати на нове місце проживання. Ідея рідного місця проживання як середовища проживання, яке відображає риси його мешканців, є важливою для розуміння природи міграції.

Дослідники класифікують міграцію за кількома основними критеріями. У письмовій роботі найчастіше згадуються види міграції: еміграція, імміграція та репатріація (Рис.1.1.).

За сучасну форму трудової міграції в Україні частково відповідають державні центри зайнятості, які надають консультації та виступають

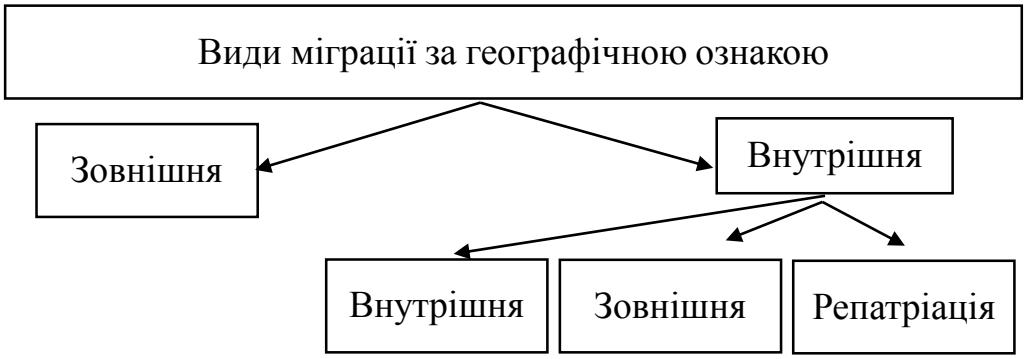

Рис. 1.1. Види міграції за географічною ознакою [48]

посередниками у працевлаштуванні за кордоном. Також організованій міграції сприяють офіційні зареєстровані агентства, які мають відповідні ліцензії. Цей клас також включає міграції, пов'язані з угодами між компаніями в Україні та інших країнах [8].

Науково міграційні процеси класифікуються за різними критеріями, зокрема за організованістю (організованість чи неорганізованість), за добровільністю (добровільність чи вимушеність), а А. Дмитрієв розрізняє міграцію робітників і спеціалістів від міграції біженців. Додатково враховується характер руху: повернення чи безповоротність, чи ширша перспектива.

Міграція зайнятого населення між містами та регіонами в межах однієї країни називається внутрішньою міграцією. Зовнішня міграція — це міграція окремих людей між країнами.

Імміграція — це міграція робочої сили з інших країн на підставі квоти або запрошення, реміграція — повернення раніше активних громадян додому, а репатріація — повернення осіб, які були примусово вивезені з країни. [66, с. 87-90].

Зовнішня міграція може мати значний вплив на соціальну, економічну та культурну еволюцію країн. У минулому на складі населення багатьох країн,

наприклад, США, Канади та Австралії, в першу чергу впливали міграційні процеси зовнішнього світу.

Згідно з міжнародною класифікацією міграції, визначеною ООН, існує 5 основних категорій, серед яких одна з найбільш значущих — це іноземці, що приїжджають до іншої країни з метою здобуття освіти. Мігранти, які відвідують країну з метою працевлаштування, сімейного збору або постійного проживання, а також іноземці, яким дозволено в'їхати в країну з гуманітарних причин (біженці, шукачі притулку тощо) [11].

На даний момент найпоширенішою формою міжнародної міграції є трудова міграція, яка класифікується за основною метою діяльності (Табл. 1.1.).

Таблиця 1.1.

Види міграції залежно від мети основної діяльності [48]

Вид	Сутність
Трудова міграція	Це міграція працездатного населення в інші населені пункти чи держави в пошуках роботи.
Освітня міграція	Це міграція населення в інші громади чи штати з наміром отримати вищу освіту на певний період.
Споживча міграція	Це переміщення населення без участі в трудовій діяльності, зокрема переміщення неактивних членів сімей трудових іммігрантів, переміщення пенсіонерів до більш приємного місця проживання, а також переміщення людей, чиї первинний дохід надходить з іншого боку.

Трудова міграція передбачає як низько кваліфіковану, так і висококваліфіковану робочу силу. Особливе занепокоєння викликає міграція кваліфікованих спеціалістів, підготовка яких залежить від значної державної допомоги. Витік мізків – це термін, який використовується для опису міграції інтелектуальної власності між різними націями.

Сьогодні нелегальна трудова міграція – це практика іммігрантів, які нелегально перебувають у країні, де хочуть працювати та жити. Передбачувана

мета подорожі зазвичай пов’язана з туризмом або відвідуванням родини чи друзів.

Соціологічні дослідження міграції показали, що міграція впливає на функціонування соціальної структури та статус різних груп населення щодо їх прибуття та виїзду з країни. Крім того, особи, які переїжджають, мають можливість отримати пропорційну компенсацію за свої зусилля, яка базується на їхніх освітніх і професійних досягненнях [48, с. 99-104].

Інтелектуальні професіонали, як-от науковці, інженери, лікарі та інші спеціалісти, як-от студенти, аспіранти та стажери, зазвичай спокушаються інтелектом, коли відбувається інтелектуальна міграція, це також відомо як «відтік мізків». На даний момент цей стиль міграції проявляється в першу чергу в країнах СНД, Центральної та Східної Європи, Індії, Філіппінах та інших країнах.

Інтелектуальні іммігранти зазвичай швидше адаптуються до нових ситуацій і менш схильні повертатися до рідної країни. Інтелектуальна міграція негативно впливає на економічне процвітання країн-відправників, але вона також приносить користь країнам-приймачам.

Кілька класифікацій зовнішньої міграції задокументовано в наукових дослідженнях, які обговорюють різні аспекти проблеми, включаючи причини, тривалість і правовий статус іммігрантів. Ці класифікації можна створити за допомогою різних правил.

Одна форма міграції може служити каталізатором або попередником іншої форми. Наприклад, сезонна, тимчасова або маятникова міграція може передувати постійній або незворотній міграції, що надає більше варіантів для нового місця проживання.

Трудова міграція може бути як добровільною, так і вимушеною, і її мотиви варіюються залежно від умов. Добровільно виїжджають часто висококваліфіковані фахівці та творчі професіонали, для яких важливими чинниками є прагнення до самореалізації в новому середовищі, покращення умов життя або бажання зануритись у нову культуру. У свою чергу, вимушена

міграція зазвичай спричинена зовнішніми факторами, такими як військові конфлікти, природні чи техногенні катастрофи, або політичні кризові ситуації. Наприклад, біженці, що змушені тікати від загрози та нещасть, шукають притулку в інших країнах.

Соціальна мета міграції полягає у виконанні не лише матеріальних запитів, а й у задоволенні більш складних потреб індивідів та груп. Це включає бажання досягти безпеки, належати до певної соціальної групи, прагнення до самовдосконалення та підвищення соціального статусу.

Через незадоволені потреби людина стає більш рухливою, а поштовхом до руху є задоволення основних потреб: сексуальних потреб, таких як бажання займатися сексом і шукати потенційного партнера для шлюбу; потреби самозбереження, такі як уникнення небезпечних зон; потреби матеріального благополуччя, наприклад переїзд у більш розвинений регіон; і нові інформаційні потреби, такі як подорожі та подорожі.

Інші дослідження показали, що діти, які стають іммігрантами, частіше житимуть за кордоном. Часто причиною міграції стає незадоволеність місцем проживання або соціальним статусом людини. Наприклад, відсутність можливостей вступити до коледжу, знайти престижну роботу чи проявити свої таланти надихне багатьох талановитих людей покинути свою країну.

1.3. Методи і стратегії соціальної роботи для контролю над зростанням зовнішньої міграції в Україні

У сучасному глобалізованому світі проблема міграції стає все більш актуальною для багатьох країн, особливо для України. Підвищена мобільність населення, спричинена економічними, соціальними та політичними факторами, має значний вплив на соціальну політику, економічну структуру та соціальну стабільність нації. Зовнішня міграція в Україну стала важливим компонентом, який потребує комплексного підходу для управління та контролю її наслідків.

Дослідження зосереджено на оцінці існуючих соціальних програм, їх ефективності та можливостей для вдосконалення. Важливо дослідити, як ці стратегії можуть бути адаптовані до змінюваних умов і потреб суспільства, а також як вони можуть сприяти зменшенню міграційного тиску та покращенню умов життя в Україні.

При написанні дипломної роботи важливо вибрати відповідний метод дослідження проблеми. Перш ніж зосередитися на цьому аспекті, було б корисно уточнити визначення «методу». Науковий метод — це розумовий і практичний підхід до дослідження, спрямований на відповідь на конкретні запитання щодо мети дослідження. Процедура пізнання, як основа наукового дослідження, є складною і потребує концептуального підходу, який походить від методології та використовує відповідні методи.

Результатом методу є засвоєння нової екологічної інформації, дослідження фундаментальних складових і процесів, а також виявлення закономірностей і закономірностей, пов'язаних з розвитком, формуванням і функціонуванням досліджуваних об'єктів. Якість отриманих знань залежить від якості методики та вірності її впровадження. Тільки за допомогою практичної допомоги стратегій ви можете отримати необхідну інформацію.

Дослідження даної теми зумовлює необхідність уточнення визначення слова «методологія». Похідне від грецьких слів «методи» та «логос», методологія — це наукова доктрина, яка описує принципи мислення, які використовуються для створення наукових теорій.

Різні галузі науки по-різному підходять до її визначення, тому ця категорія є складною та різноманітною. В українському науковому русі методологією вважають метод дослідження, що передбачає систему принципів, що спрямовують проведення дослідження, а також вибір засобів, методів і прийомів пізнання.

Як правило, методологія вважається методологічною системою, яка використовує методи дослідження, наукову теорію, генерацію концепції або методологію. Основні завдання методу перелічені в [17, с. 20-25]:

визначити процедури та події, які становлять наукове знання.

фокус дослідження та конкретний метод, використаний для досягнення цілей дослідження.

Забезпечити повний збір інформації про явище чи процес, що досліджується.

Сприяти поширенню нових знань у теоретичну основу науки.

Покращення, розширення та стандартизація наукових термінів та ідей, створити систему об’єктивної інформації, засновану на наукових принципах, і логічний аналітичний інструмент знання про науку.

Відповідно до ознак, що описують поняття «методологія», його можна охарактеризувати як концептуальний опис мети, змісту та методів дослідження, спрямованих на отримання максимально об’єктивної, точної та систематизованої інформації щодо процесів і явищ. .

Методологія являє собою систематизований підхід, що включає комплекс наукових принципів, методів і форм дослідження, який забезпечує чітку структуру для проведення наукової роботи.

Кожна галузь науки використовує свою власну методологію дослідження. Ці підходи поділяються на загальнонаукові методи, включаючи наукові та спеціальні методи. Загальнонаукові підходи мають такі складові [24]: теоретичні підходи до дослідження, такі як перехід від абстрактного до конкретного.

Емпіричні методи дослідження включають спостереження, експеримент і вимірювання.

Методи дослідження на емпіричному та теоретичному рівнях, такі як абстракція, аналіз та синтез, індукція та дедукція, моделювання тощо.

Аналіз - це методологія, яка полегшує теоретичний або практичний поділ досліджуваного об'єкта на окремі компоненти для подальшого аналізу. Кожен компонент вивчається у відриві від загальної мети.

У нашому дослідженні використовувався аналіз, щоб визначити ідеї, які могли б запобігти зростанню зовнішньої міграції, оцінити їхню ефективність проти конкретних проблем і зрозуміти їхні взаємозв’язки.

Навпаки, синтез — це процес поєднання абстрактних елементів предмета з подальшим об’єднанням їх у конкретне ціле. Такий підхід дозволяє спостерігати об’єкт таким, яким він є, і як він взаємовідноситься з іншими об’єктами. Синтез асоціюється з аналізом у науковому дослідженні, оскільки він поєднує частини, які раніше були ізольовані під час процесу аналізу, встановлюючи зв’язки між ними та визнаючи матеріал як єдине, цілісне ціле [41].

Синтез використовувався для отримання висновків та визначення підходів до вирішення проблеми в дослідженнях соціальної роботи щодо запобігання експансії міграції з України.

індукція - це метод мислення, який полегшує порівняння наявної інформації та генерування узагальнень. індукція - це перехід від конкретних знань до більш загальних тверджень. Цей метод використовується для формулювання загального дослідницького питання, яке випливає з конкретних гіпотез.

І навпаки, дедукція є методом переходу від загальних положень до конкретних прикладів. Це процедура пошуку вагомих доказів для узагальнень, які були сформульовані спочатку. Ми застосували дедукцію, щоб зробити висновок про цінність соціальної роботи для запобігання розширенню міграції з інших країн.

Щоб уникнути помилок у пізнанні дійсності, важливо володіти як дедуктивним, так і індуктивним методами, оскільки ці методи взаємодіють один з одним.

Використовуючи метод абстракції для створення гіпотези, він полегшив ідентифікацію основних факторів, наслідків і особливостей проблеми, а також потенційних рішень. Це спонукало до створення цього припущення.

Емпіричні методи мають важливе значення для збирання, фіксації та узагальнення первинного дослідницького матеріалу через свою важливість наукової діяльності. Ці методи отримують дані, які є основою для додаткового теоретичного розуміння когнітивних процесів і створення структури наукового знання.

Процедура спостереження за речами через дослідження є систематичною, плановою та спеціалізованою процедурою.

Процедура використання певної одиниці вимірювання для точного обчислення конкретного числового значення називається вимірюванням. Ця методологія використовувалася для точного розрахунку фактичного обсягу, руху та організації міграції.

Досвід соціальної роботи іноземців щодо уникнення зростання міграції оцінювався за допомогою методу порівняння. Порівняння — це процеси спостереження за різними речами чи подіями в реальному світі та виявлення подібностей чи відмінностей між ними, а також спільних рис, які мають два чи більше досліджувані об’єкти.

Експеримент — це процедура, яка демонструє те, що ми вже знаємо про певне явище в контрольованому або штучному середовищі.

Основним методом отримання інформації є опитування. Такий підхід до збору даних передбачає зберігання результатів опитування. Опитування дає вам інформацію як про факти, так і про мотиви. Інтерв'ю-опитування проводяться як вільна дискусія між дослідником та учасником із запитаннями, які призначені для збору інформації.

Для проведення опитувань використовується заздалегідь спланований протокол опитування. Для їх реалізації створюється анкета, яка має структурований набір питань, спрямованих на збір конкретної інформації відповідно до протоколу опитування.

Метод отримання інформації, який базується на безпосередньому спілкуванні дослідника та респондента, називається інтерв'ю. Основна перевага інтерв’ю над анкетами полягає в тому, що вони можуть збирати відповіді людей на запитання.

Тестування – це форма дослідження, яка передбачає спостереження за поведінкою суб’єкта з метою виявлення значущих атрибутів і методів роботи. Якщо опитування з використанням анкет неможливо завершити, тестування зазвичай використовується в експериментальних лабораторіях. Іноді тестування

повторюють. На першому етапі дослідження він служить перевіркою. Тести призначені для точного визначення конкретних характеристик учасників.

Основним методом встановлення загальних підходів є методологічні методи дослідження. Фундаментальні принципи пов’язані, інтегровані, практичні, об’єктивні та наукові.

Наша мета — мати нейтральну точку зору на цю тему. Об’єктивність – це здатність адекватно відображати дійсність, що вимагає аналізу процесів і явищ у міру їхнього виникнення, без надання переваги чи спеціалізації на чомусь одному. Це передбачає отримання фактичної інформації, створення гіпотез і перегляд результатів досліджень.

Описові, пояснювальні та прогнозні події необхідні, дотримуючись принципу науки. Наука демонструє здатність попереджати події та їхні наслідки, а також використовувати результати досліджень для досягнення своїх цілей.

Спроба знайти обмеження, порівняння результатів і визначення умов, за яких вони є прийнятними, є частиною концепції відповідності. Це полегшує створення стандартів для оцінки або вибору результатів.

Концепція цілісності важлива для будь-якого наукового дослідження. Система не може бути побудована без визначеної цілісності, вона визначається межами явища.

Як результат, для успішного дослідження важливо мати повне розуміння процесу, методології та конкретних методів. На ранніх етапах наукового дослідження зазвичай ставляться питання методологічного характеру. Знання методів має вирішальне значення, оскільки воно полегшує розрізнення важливого від менш значущого, простого від складного, невідомого від відомого та передумови від висновку.

Відповідність – це процес пошуку обмежень, порівняння результатів і визначення того, наскільки вони відповідають. Це полегшує створення правил, які оцінюють результати.

Цілісність є основоположним принципом наукового дослідження. Система не може бути побудована без визначеної цілісності, яка є похідною від явища.

Тому дуже важливо мати повне розуміння дослідницького процесу, методології та конкретних методів, які будуть використані. Це призведе до успішного дослідження. На ранніх стадіях наукового дослідження часто виникають питання щодо методології. Розуміння методів допомагає вченим відрізнити суттєве від несуттєвого, просте від складного, невідоме від відомого та передумови від висновку.

Висновок до розділу 1

Дослідження історичного контексту соціальних стратегій, спрямованих на профілактику зовнішньої міграції, дозволило сформувати цілісне розуміння ключових чинників, що впливали на розвиток міграційних процесів в Україні. Міграція як явище завжди була невіддільною частиною соціально-економічних та політичних трансформацій у державі. Аналіз свідчить, що кожен етап історії країни був позначений специфічними викликами, які зумовлювали інтенсивність міграційних потоків та форми їх регулювання.

Перші незалежні роки України характеризувалися значними змінами у структурі населення, викликаними масовим поверненням громадян, що раніше виїхали за межі держави. Водночас послаблення державного регулювання міграції призвело до недооцінки масштабів міграційних втрат, що значно вплинуло на демографічну ситуацію. Поступове відновлення економіки у 2000-х роках сприяло тимчасовому зниженню міграційних настроїв, однак економічні кризи, військові конфлікти та соціальні потрясіння знову активізували міграційні процеси, особливо в напрямку країн Європейського Союзу.

Соціальні стратегії, спрямовані на профілактику зовнішньої міграції, мають враховувати багатофакторну природу цього явища. Історичний аналіз підтверджує, що міграція є не лише результатом економічних чинників, але й наслідком соціальних, політичних і культурних умов. Особливо важливими у цьому контексті є дослідження механізмів адаптації мігрантів та стратегій

запобігання негативним наслідкам міграції, включаючи експлуатацію працівників і торгівлю людьми.

Значна роль у формуванні сучасного бачення міграційних процесів належить міждисциплінарним підходам, що об’єднують знання з соціології, економіки, історії та демографії. Розробка соціальних стратегій потребує використання інтегрованих методів, спрямованих на забезпечення соціальної підтримки, економічної стабільності та правового захисту для потенційних мігрантів.

Таким чином, історичний аналіз соціальних стратегій протидії зовнішній міграції в Україні демонструє важливість комплексного підходу до вирішення цієї проблеми. Він також підкреслює необхідність посилення наукових досліджень, спрямованих на розробку ефективних інструментів регулювання міграційних процесів, що враховують сучасні виклики та глобальні тенденції.

РОЗДІЛ 2. МІЖНАРОДНА МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ В КОНТЕКСТІ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ: КЛЮЧОВІ ОСОБЛИВОСТІ

2.1. Аналіз наслідків збройних конфліктів на переміщення робочої сили в міжнародному контексті

Збройні конфлікти, як одне з найшкідливіших явищ сучасності, суттєво впливають на численні аспекти суспільного життя, зокрема на міжнародні процеси трудової міграції. Під час процесу глобалізації, коли національні економіки внутрішньо пов’язані, ці конфлікти можуть спричинити як страждання, так і зміни в навколишньому середовищі, які складно проаналізувати.

Жорстокі суперечки часто є причиною великомасштабної міграції людей, через що багатьом людям доводиться переїжджати зі своїх домівок у пошуках безпечного місця для життя та роботи. Це, у свою чергу, впливає на ринки праці як країни відправлення, так і країни приймання. Країни-відправники втрачають частину робочої сили, а приймаючі країни отримують нових працівників. Крім того, важливо визнати, що наслідки цих рухів є подвійними, і їхні наслідки можуть мати позитивний чи негативний вплив на економіку, конкретний контекст руху відіграє роль у тому, як ці наслідки виникають.

Вплив військових суперечок на міжнародну трудову міграцію є значним і має значні наслідки як для залучених країн, так і для регіонів, яких це стосується. Це вплине на економіку, соціальні структури та права людини. Фундаментальні компоненти цього впливу підсумовані таким чином [74] (Табл. 2.1.):

Вплив війни на міжнародну трудову міграцію багатогранний і складний. Ефективне реагування на ці перешкоди вимагає ретельної координації між країнами, міжнародними організаціями та організаціями громадянського суспільства щодо захисту прав мігрантів та подолання гуманітарних катастроф.

Таблиця 2.1.

Вплив воєнних дій на динаміку та структуру трудової міграції

Фактори	Характеристика
Примусова міграція	Військові суперечки часто призводять до появи великої кількості внутрішньо переміщених осіб і біженців, які шукають притулку в інших країнах. Це створює значні труднощі для приймаючої країни, яка повинна забезпечити цим особам житло, харчування, медичне обслуговування та інші базові послуги.
Економічний вплив	Війна може негативно вплинути на економічний розвиток і призвести до руйнування інфраструктури в країнах, які беруть участь у конфлікті. Це призводить до зменшення можливостей працевлаштування та зростання безробіття. І навпаки, приймаючі країни можуть отримати економічну вигоду завдяки своїй здатності залучати біженців та іммігрантів до своїх ринків праці.
Втрата кваліфікованої робочої сили	Військові дії часто призводять до знищення кваліфікованих працівників, особливо в таких галузях, як наука, освіта, медицина тощо. Це може мати довгостроковий вплив на розвиток країни, що згубно впливає на міграцію персоналу.
Соціальні наслідки	Війна негативно впливає на соціальну структуру та відносини між етнічними групами, що може призвести до соціальних конфліктів і напруги. Крім того, трудова міграція супроводжується мовними, культурними та іншими проблемами, які впливають як на мігрантів, так і на країни, до яких вони направляються.

Важливо також визнати, що вплив війни на міжнародні подорожі може відрізнятися залежно від характеру конфлікту. Наприклад, у випадках, коли йдеться про вимушену міграцію чи окупацію, міграція населення відбувається переважно з рідної країни. Це може спричинити серйозні проблеми з наданням притулку, підвищення внутрішньої стабільності в приймаючих країнах і зниження економічної основи.

І навпаки, війна може спричинити збільшення попиту на робочу силу в таких галузях, як військова, відновлення інфраструктури та інших галузях, залучених до розвитку після відновлення. Це може залучити людей з відповідними навичками та досвідом, які будуть корисні країні.

Як наслідок, вплив війни на міжнародну трудову міграцію є складним і суперечливим, що потребує широкого вивчення. Дослідники, законодавці та організації повинні зосередитися на причинах, наслідках і методах боротьби з

міграцією в контексті військового конфлікту, щоб зберегти безпеку та добробут іммігрантів, а також стабільність і розвиток приймаючих країн .

Залежно від конкретного характеру конфлікту можливі різні випадки згубного впливу війни на міжнародну трудову міграцію (Табл. 2.2.).

Таблиця 2.2.

Вплив воєнних дій на динаміку та структуру трудової міграції

Наслідки воєнного конфлікту	Характеристика
Вимушений виїзд та біженці	Під час військових конфліктів, коли населенню безпосередньо загрожує загроза безпеці, іммігранти можуть бути змушені покинути свої домівки та шукати притулку в інших державах. Наприклад, конфлікт у Сирії призвів до міграції великої кількості людей до таких країн, як Туреччина, Ліван та Йорданія. Це спричинило збільшення міжнародної трудової міграції та зростаючий попит на соціальну та економічну допомогу в приймаючих країнах.
Переселення та відновлення	Після завершення військових суперечок постраждалим країнам часто доводиться проводити масштабні реконструкції, щоб відновити інфраструктуру та економіку. Це призведе до попиту на міжнародних працівників для реабілітації, будівництва, машинобудування та інших важливих галузей. Наприклад, після конфлікту в Іраку знадобилося багато іноземних експертів для реконструкції інфраструктури та відновлення країни.
Військові контракти та робота у зоні конфлікту	Суперечки можуть збільшити попит на робочу силу для участі у військовій діяльності та підтримки військових контрактів. До них можуть входити військові підрядники, служби безпеки, медичні працівники та інші спеціалісти, які беруть участь у конфліктних зонах.
Перенесення виробництва	Військово-політичні суперечки можуть змінити розташування виробництва. Компанії, які працюють у жорстоких районах, можуть перенести свої виробничі потужності в країни чи регіони з менш жорстоким кліматом. Це може призвести до міжнародної міграції робочої сили, тоді працівники переміщуються разом з виробничою лінією. Наприклад, конфлікт в Україні призвів до переїзду співробітників в інші країни, що призвело до переміщення виробничих ресурсів в інші країни.
Попит на спеціалістів і фахівців	Військові суперечки можуть викликати попит на експертів у різних галузях, включаючи лікарів, інженерів, аналітиків, перекладачів та інших професіоналів. Це може призвести до міжнародної трудової міграції, під час якої кваліфіковані працівники їдуть до зон конфлікту, щоб надавати свої послуги.

Україна є країною, яка має значну кількість потенційних ресурсів, включаючи як родючі землі, так і великий резервуар талантів. Дані Worldometer за 2020 рік свідчать, що населення України становить 43,73 млн осіб.

Активний конфлікт у Донецькій та Луганській областях у сезоні 2014-2015 років, а також створення фейкових держав на частині цих територій збільшили обсяг поїздок. Зокрема, значно зросла кількість переселенців, особливо це стосується Донецької області. Станом на 2021 рік загальна кількість внутрішньо переміщених осіб з окупованих територій становила 1,46 млн осіб [45]. Крім того, за останні 8 років значно зросла кількість українських іммігрантів, зайнятих із заробітком. Статистика міжнародної міграції [77] свідчить, що Україна посідає восьме місце за кількістю іммігрантів (близько 6 млн осіб). Важливо також визнати, що понад 1,5 мільйона українців обрали жити та працювати в Польщі через просту угоду про співпрацю, легкість опанування мови та спільний кордон.

24 лютого 2022 року ситуація в Україні стала принципово іншою. Російська Федерація ініціювала масштабний конфлікт на території України, який призвів до загибелі мирного населення та руйнування інфраструктури, призначеної для мирного населення, у перший день вторгнення. Постійні пожежі, страх смерті та хвороб, а також переселення багатьох людей призвели до того, що багато людей виїхало на захід України, цей край прийняв велику кількість біженців. Як наслідок загального руху, виїзд чоловіків з країни був заборонений, це призвело до того, що більшість переміщених осіб становили жінки та діти (Рис. 2.1.) [75].

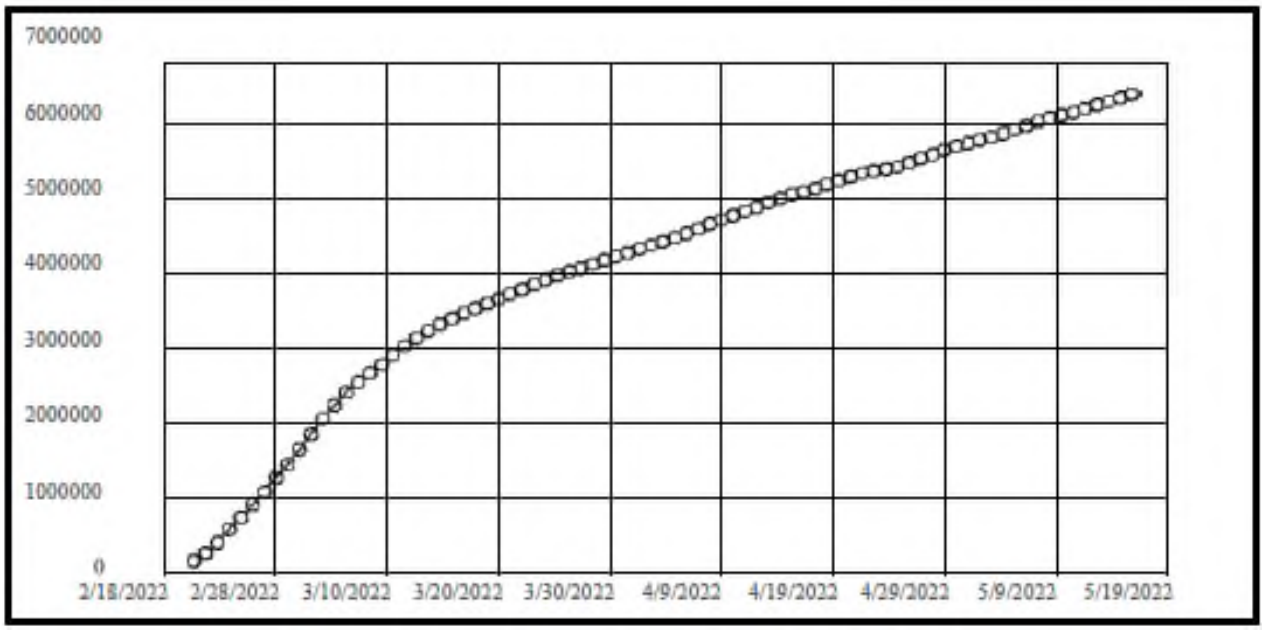

Рис. 2.1. Загальна кількість вимушено переміщених осіб

Станом на 24 лютого 2022 року близько 80 тисяч українців переїхали в інші країни, ця цифра продовжує зростати щодня. Станом на 15 травня 2022 року загальна кількість переміщених осіб внаслідок насильства становила 6,224 мільйона осіб. Серед сусідніх країн Європи Польща була країною, куди прибуло найбільше українських іммігрантів: 4,350 млн осіб. На другому місці Румунія з 943 особами, за нею йдуть Угорщина з 627 особами та Молдова з 468 особами. Словаччина зафіксувала 433 тис. іммігрантів [72]. Крім того, під час первинного проголошення гуманітарних маршрутів Росія витягує, а фактично депортує осіб з окупованих територій, загальна кількість яких становить уже 888 тис. Вся ця інформація відображається на (Рис. 2.2.) [70].

Інформацію про 4,5 мільйона українців, які виїхали до Польщі, не можна вважати точною кількістю осіб, які залишилися в країні. Ці особи можуть бути відправлені в інші країни Європейського Союзу, це ускладнить спостереження за їх пересуванням. Відкриті кордони ЄС перешкоджають відстеженню цього міграційного потоку. Громадяни України можуть скористатися правом на тимчасовий притулок у країнах Європейського Союзу. Це надає їм можливість жити на території ЄС, працювати, користуватися медичними послугами та

отримувати освіту для дітей. Згідно з положеннями Директиви про тимчасовий захист, його термін обмежений одним роком, однак може бути продовжений, якщо ситуація в Україні вимагатиме цього. Кожен, хто зареєстрований як юридична особа в ЄС, може отримати доступ до основного фінансового рахунку.

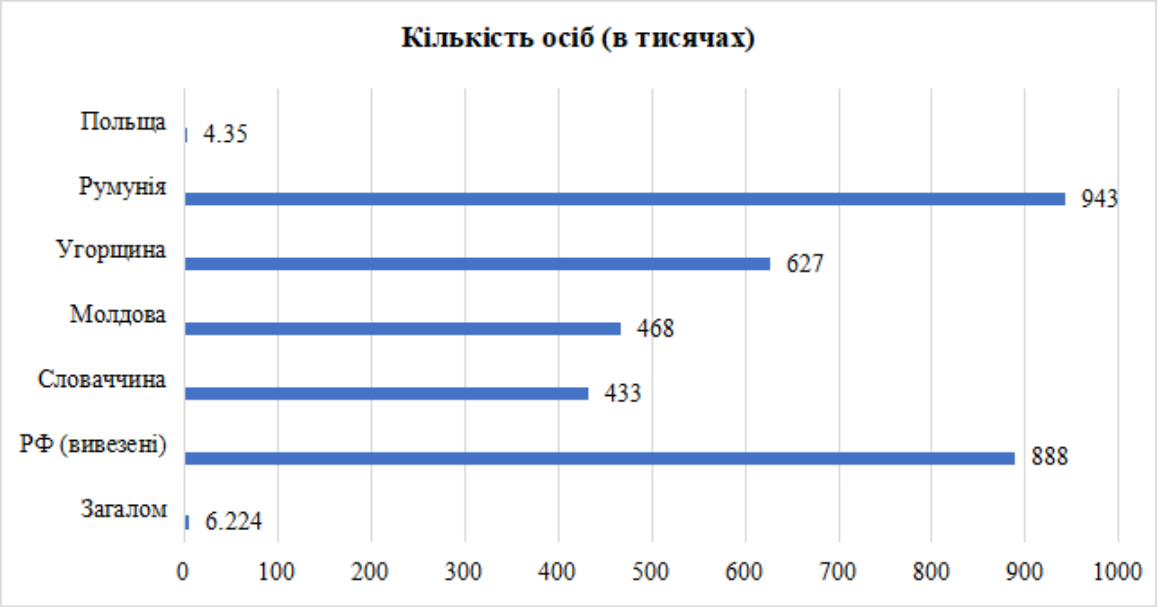

Рис. 2.2. Кількість біженців з України з початку повномасштабної війни

Міграційні процеси в Україні є багатогранними і мають численні виклики, що ускладнюють їх аналіз. Вплив великих потоків внутрішньо переміщених осіб та міжнародних мігрантів відчутний в країні, особливо на тлі збройного конфлікту. Тисячі людей змушені були залишити свої домівки, шукаючи прихисток у тимчасових житлових умовах або в спеціально створених мобільних поселеннях. Зараз головна мета – зберегти людське життя і боротися з російськими військовими, якщо це можливо, це призведе до відновлення країни. Крім того, важливо враховувати, що після завершення конфлікту виникне необхідність відремонтувати та реконструювати інфраструктуру країни, що сприятиме стабільності в країні.

Дані ООН свідчать, що станом на 15 листопада 2022 року 7,6 мільйона громадян України виїжджають за кордон внаслідок конфлікту. Близько 3 мільйонів з них знаходяться в росії та Білорусі, крім того, 3 мільйони людей були

змушені переїхати до Росії. У результаті приблизно 4,5 млн українців перебувають у країнах Європи. Орієнтовна кількість іммігрантів у Європі, включаючи Білорусь і Росію, становить приблизно 4,5 мільйона осіб. Багато з цих осіб – жінки та діти. До листопада більшість населення (близько 1,5 мільйона) отримали тимчасовий захист у Польщі, приблизно 1 мільйон у Німеччині та близько 450 000 у Чехії. Близько 100 тисяч українців додатково зареєстровані в Італії, Іспанії, Болгарії, Великобританії та Франції.

Багато виїздів з верхівки України відбувається в період з 1 по 15 березня, це приблизно 40% респондентів, які виїхали з країни. Ще 12,8% респондентів вирішили покинути Україну у другій половині березня, а 9,6% – у квітні. Пізніше збільшилася кількість поїздок з інших країн (Рис. 2.3.) [70].

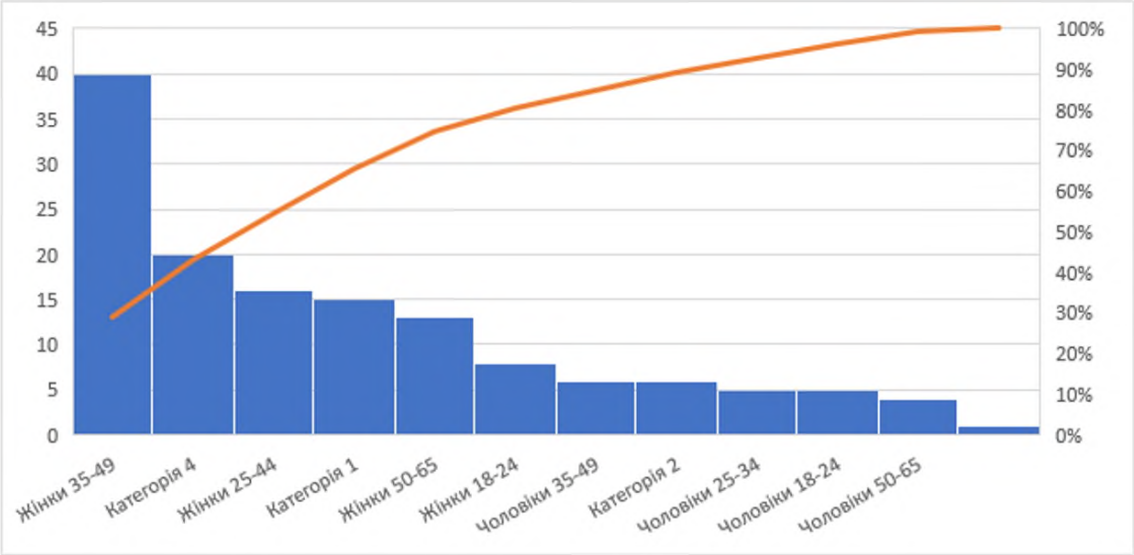

Рис. 2.3. Розподіл респондентів за віковими та гендерними категоріями, які виїхали з України у перші місяці війни

Серед респондентів близько 70% мають нижчу освіту, тобто незакінчену, це значно більше, ніж населення України, яке становить 29,1% для осіб віком від 25 років. Понад 20% респондентів мають додаткову спеціальну освіту, яка в першу чергу розрахована на людей старше 50 років (старше 20 років). Основи середньої освіти розуміють 9,5% респондентів, а 2% – неправильно.

Лише 17,3% учасників подорожували з чоловіком/дружиною, коли вони подорожували за кордон, тоді як 13,3% подорожували самі. Крім того, 59,3% респондентів подорожували за кордоном з маленькими дітьми.

Розслідування показало, що близько 24% жителів Запоріжжя вибрали подорожі за кордон. Друге місце посідає Київ з часткою 20%, Київська область – 18%, решта – по 16%. Найнижчий рівень еміграції був у Луганській області, де рівень еміграції становив 1%.

Дослідження REACH, яке проводилося на кордоні з Польщею, показало, що першочерговими причинами бажання людей жити в країні є: присутність членів сім'ї чи друзів у місці проживання (39%), географічна віддаленість від України (31 %). Інші пропозиції (17%) надійшли від учасників опитування. Зрештою, ширші макроекономічні умови та умови ринку праці матимуть більший вплив на розвиток країни.

Дослідження УВКБ ООН показало, що 87% іммігрантів – жінки з дітьми, 65% з яких у віці від 18 до 59 років. Близько 70% опитаних іммігрантів мали вищу освіту (Табл. 2.3.).

Таблиця 2.3.

Країни що прийняли біженців [76]

Країна	Біженці з України, зареєстровані для тимчасового захисту або аналогічних національних схем захисту	В країні зафіксовано біженців з України	Прикордонні переходи з України	Прикордонні переходи в Україну
Болгарія	156 693	49185	Not applicable	Not applicable
Чехія	504 107	504 352	Not applicable	Not applicable
Естонія	44 739	69 616	Data not available	Data not available
Угорщина	35 030	35 030	2 603 998	Data not available
Латвія	47 080	32 380	Data not available	Data not available
Литва	76 540	76 540	Not applicable	Not applicable
Польща	1 583 563	1 583 563	8 959 627	8 803 268
Молдова	Not applicable	107 645	814 622	458 524
Румунія	129 483	99 027	2 310 350	1 908 051
Словаччина	114 628	114 628	1 348 535	1 084 518

Дослідження оцінюють вплив українських іммігрантів на економіку різних країн по-різному, але загалом роблять висновок про позитивний вплив. Дослідження показало, що щорічна міграція українців до Польщі у 2013-2018 роках збільшила щорічну робочу силу на 0,8% і сприяла збільшенню ВВП на 0,5%. Використовуючи розрахунки ОЕСР та оцінки з дослідження Стшелецької, іммігранти з України позитивно вплинули на економіку іншої країни. Щоб досягти цього, кількість іммігрантів була визначена на основі додаткових ефектів, які вони мали б.

Дослідження вказує на те, що річний приріст ВВП у Чехії, Польщі та Естонії складає близько 1,2%, тоді як для Угорщини, Латвії, Словаччини, Литви та Румунії цей показник досягає 0,8%. Проте ці дані можуть бути завищені, оскільки вони враховують вимушену міграцію та демографічні зміни, що призводить до зменшення взаємозв'язку між іммігрантами.

Висновки оксфордського дослідження більш точні. Зокрема, якщо в Польщі залишиться 650 тис. осіб. З населення України до 2030 року кількість зайнятих збільшиться на 210 тис. Це збільшення на 1,2% порівняно з базовим роком Оксфорда, а потенційний сукупний внутрішній продукт міста зросте на 1,2% порівняно з базовим роком. Якщо прибуде 1 мільйон іммігрантів, населення збільшиться на 370 тисяч. фізичних осіб (2,1%), а потенційне економічне зростання зросте на 2,0% до 2030 року. Зрештою, ефект буде позитивним: економічний потенціал зросте. З початкового прогнозу 1,7% були частиною першого сценарію (+650 000 грантів), а 2,9% були частиною другого сценарію (+1 мільйон іммігрантів). У звіті Deloitte підрахували, що через загальну кількість іммігрантів з України до Польщі потенційне зростання країни становитиме від 0,23 до 3,53 відсотка протягом перших п’яти років.

Дослідження авторів Kancs та Lecca показують, що внаслідок міграції 2,3 мільйона осіб до Європейського Союзу протягом перших трьох років, відбудеться зменшення валового внутрішнього продукту (ВВП) на 0,2% в перший рік, і на 0,3% до 2040 року, за умови повної інтеграції мігрантів. Проте варто зазначити, що в довгостроковій перспективі фінансові переваги від їхньої

асиміляції значно перевищують тимчасові витрати, пов’язані з програмами підтримки, мовними та професійними курсами [60].

Як наслідок, результати дослідження свідчать про те, що українські іммігранти позитивно впливають на економіку рідних країн, це пояснюється збільшенням споживання особистих речей і швидким зростанням ВВП. Незважаючи на конкретні оцінки, характерні для початкових гіпотез і розрахунків, загальний консенсус полягає в тому, що перебування українських іммігрантів в інших країнах має позитивний фінансовий вплив.

Оцінки досліджень МВФ (2020), опитувань ООН і Центру Разумкова свідчать, що за тих же умов виробництво товарів і послуг у цих країнах зросло б на 2,2-2,0. Рідше в базовому сценарії з міграцією, а в Німеччині на 0,6-0,65%, рідше. Оцінки отримані на основі даних, зібраних під час опитувань Організації Об’єднаних Націй, які вказують на те, що 87% ВПО – жінки з дітьми, разом із інформацією про відсоток людей віком 18-59 років, які є іммігрантами, співвідношення дітей до кількості жінок в Україні (1,2), а також припущення, що 70% людей працездатного віку матимуть роботу протягом періоду. І навпаки, прогнозується, що ці відсотки залишатимуться постійними в усіх країнах [60].

VAPV Незважаючи на сприятливий вплив присутності українських іммігрантів, все ще є проблеми. Одним із наслідків іммігрантів є зростання інфляції в європейських країнах. У 2022 році витрати на енергоносії все ж досягнуть нового максимуму. У результаті інфляція в Литві, Естонії, Латвії та Угорщині перевищила 20% порівняно з попереднім роком, у Чехії та Польщі – приблизно 18%, а в єврозоні – майже 10%.

Переміщення українських іммігрантів безпосередньо позначилося на ринку житла в їхніх країнах. Хоча лише чверть переселенців мали доступ до ринку, це призвело до помітного зростання вартості нерухомості. У квітні 2022 року ціни на оренду зросли на 20% порівняно з початком року. Подібні тенденції можна спостерігати й у таких країнах, як Естонія. Отже, хоча міграція українців принесла певні вигоди, вона також спричинила певні негативні наслідки, зокрема

інфляцію та підвищення вартості житла в ряді держав, що прийняли біженців [59].

2.2. Вплив війни на міжнародну трудову міграцію: основні проблеми та виклики

Війна має значні та широкомасштабні наслідки для суспільства, одним із яких є збільшення кількості міжнародних трудових переїздів. глобальні конфлікти, що розгортаються, призвели до численних економічних, соціальних і політичних змін, які безпосередньо впливають на ринок праці та мобільність робочої сили. Під час війни багато людей змушені покинути рідні місця в пошуках безпеки та кращих засобів до існування, що призводить до значних змін на міжнародному ринку праці. Це створює нові труднощі для країн, які є як постачальниками, так і одержувачами міграції. Вивчення цих змін і труднощів має вирішальне значення для розуміння фінансових наслідків війни та розробки ефективних методів управління трудовою міграцією в умовах глобальних криз. У цьому контексті важливо детально обговорити основні проблеми та труднощі, пов’язані з країнами та організаціями, які займаються міграцією та інтеграцією трудових іммігрантів.

З кожним роком тема міграції стає все більш актуальною для різних країн світу. Фінансовий тягар міграції для країни походження може відрізнятися залежно від попередніх професій і здібностей іммігрантів, їхнього досвіду в країні, інвестиційного клімату тощо. Тому вкрай важливо враховувати всі ці аспекти та оцінювати потенціал небезпеки розробки політики щодо міграції.

Міжнародна трудова міграція під час війни має численні виклики та перешкоди, які впливають як на самих мігрантів, так і на їхню країну походження, а також на приймаючу країну (Табл. 2.4.) [13].

Таблиця 2.4.

Аспекти викликів та проблем, що стосуються мігрантів, країн відправлення та приймаючих держав

Проблема	Характеристика
Збільшення потоків мігрантів	Війна часто призводить до значного збільшення кількості людей, які шукають притулку та кращого життя деінде. Прикладом може служити масштабна міграція сирійців внаслідок громадянської війни.
Гуманітарна криза	Військовий конфлікт може призвести до гуманітарної кризи, що змушує людей шукати притулку та безпеки в інших країнах. Наприклад, криза біженців в Україні, спричинена війною на сході країни.
Небезпеки для мігрантів	Умови війни сприяють підвищеному ризику та небезпеці для тих, хто подорожує. Дослідження показали, що іммігранти часто потрапляють у небезпечні ситуації під час військових конфліктів.
Негативний вплив на економіку	Військовий конфлікт може мати значний негативний вплив на економіку країни, це змушує людей шукати роботу та покращувати умови життя в інших країнах. Дослідження показали, що велика кількість іммігрантів із країн, що перебувають у конфлікті, потенційно може призвести до економічних труднощів у приймаючих країнах.
Недостатня інфраструктура та ресурси	Приймаючі країни можуть мати проблеми із забезпеченням необхідної інфраструктури та ресурсів для прийому та розміщення великої кількості іммігрантів. Це передбачає надання житла, освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг.
Соціальна та культурна інтеграція	Мігранти, які є біженцями в приймаючій країні внаслідок військового конфлікту, можуть мати труднощі з інтеграцією в суспільство та культуру. Це може бути спричинено мовними проблемами, різними цінностями та культурними традиціями.
Політичні виклики	Великі міграції під час війни можуть призвести до політичних проблем для країн, які їх приймають. Тема міграції може стати джерелом політичних суперечок і аргументів, які впливають на політичні рішення і плани.

Проблема, пов'язана з українськими емігрантами, є надзвичайно актуальною і вимагає поглибленого аналізу з боку держав, що їх приймають. Потік осіб, які були змушені залишити свої домівки, а також іноземних гостей, здатен суттєво вплинути як на майбутнє України, так і на економічний і соціальний розвиток країн, що їх прихистили. Приймаючі країни повинні

розуміти, що біженцям з України ще довго жити в їхній країні. У зв'язку з цим надзвичайно важливим є створення умов, які дозволять їм адаптуватися, включаючи медичне обслуговування, доступ до освіти, працевлаштування та забезпечення всіх необхідних умов для повноцінного життя до моменту повернення.

З метою визначення основних чинників, що впливають на трудову міграцію українців в умовах військових дій, та подальшої розробки стратегії удосконалення соціальної роботи для запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні, нами було проведено опитування 10 роботодавців, які звернулися у Вінницьку філію Вінницького обласного центру зайнятості щодо пошуку та підбору працівників (Додаток А).

Необхідним є аналіз результатів проведеного опитування.

1. Вплив війни на трудову міграцію (Рис. 2.4.):
   - 5 (50%) роботодавців зазначили, що війна значно збільшила кількість мігрантів,
   - 3 (30%) – що міграція зросла частково,
   - 2 (20%) – що змін майже не відбулося.

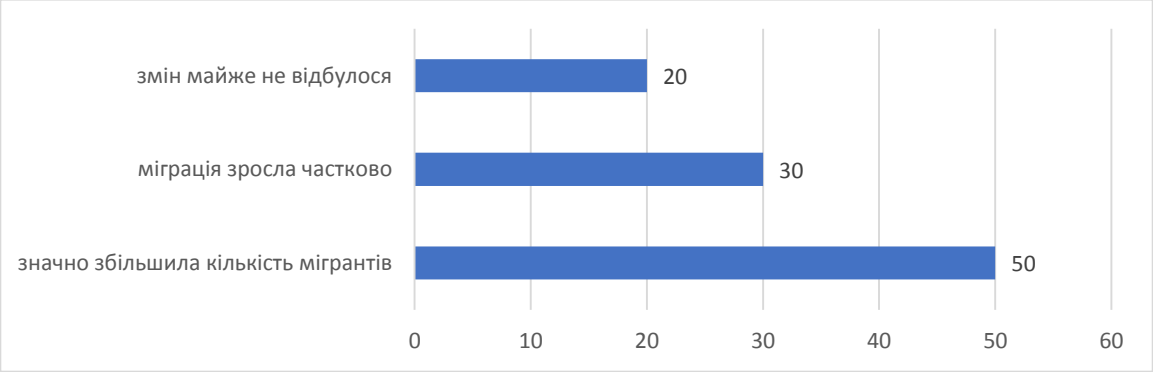

Рис. 2.4. Вплив війни на трудову міграцію

Як бачимо, війна сприяла зростанню трудової міграції, що створює кадровий дефіцит.

2. Основні причини міграції (рис. 2.5.):
   - 8 (80%) респондентів вказали на економічну нестабільність,

- 7 (70%) – на вищий рівень зарплат за кордоном,
- 6 (60%) – на безпекові ризики.

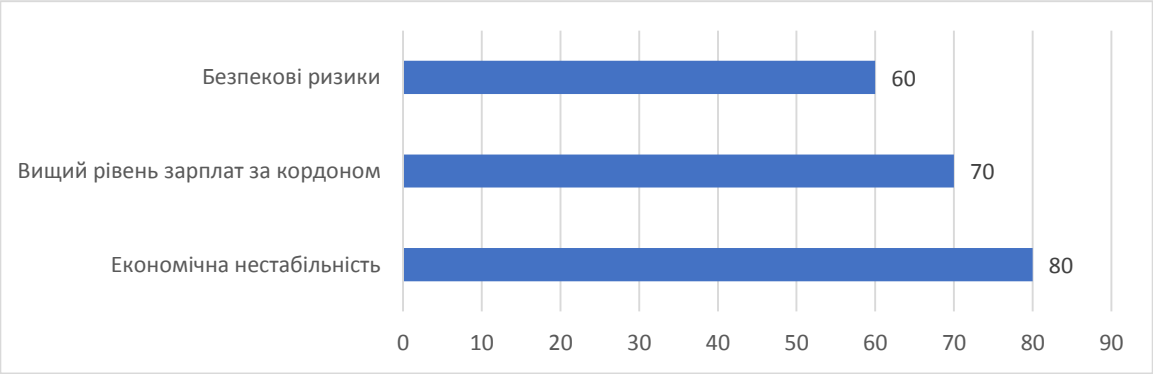

Рис. 2.5. Основні причини міграції

Виявлено, що економічні та безпекові фактори є основними причинами виїзду працівників за кордон.

3. Зміни в кадровому складі (Рис. 2.6.):
   - 4 (40%) компанії відчули значне скорочення персоналу,
   - 4 (40%) – втрати кадрів, але без критичних наслідків,
   - 2 (20%) – змогли залучити нових працівників.

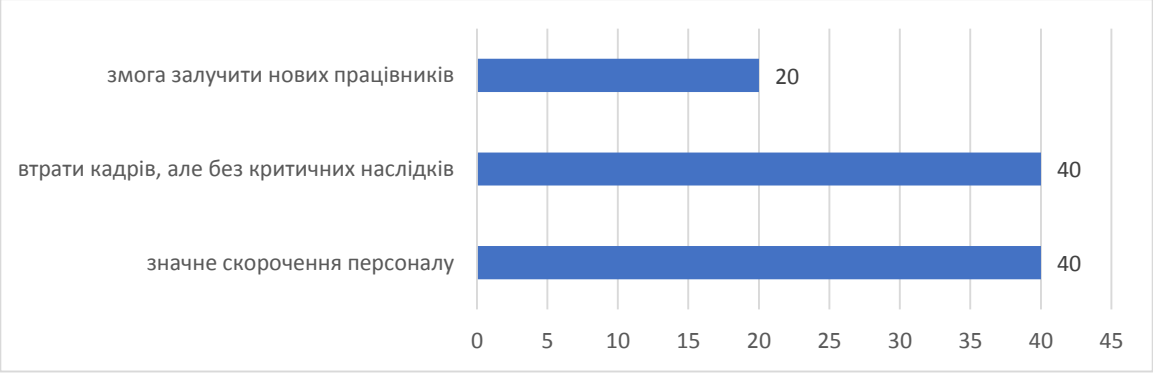

Рис. 2.6. Зміни в кадровому складі

Отже, більшість компаній зазнала втрат кадрів через міграцію.

4. Залучення іноземних працівників (Рис. 2.7.):
   - 3 (30%) активно шукають іноземних кадрів,
   - 4 (40%) вивчають можливості,
   - 3 (30%) покладаються на місцевий ринок праці.

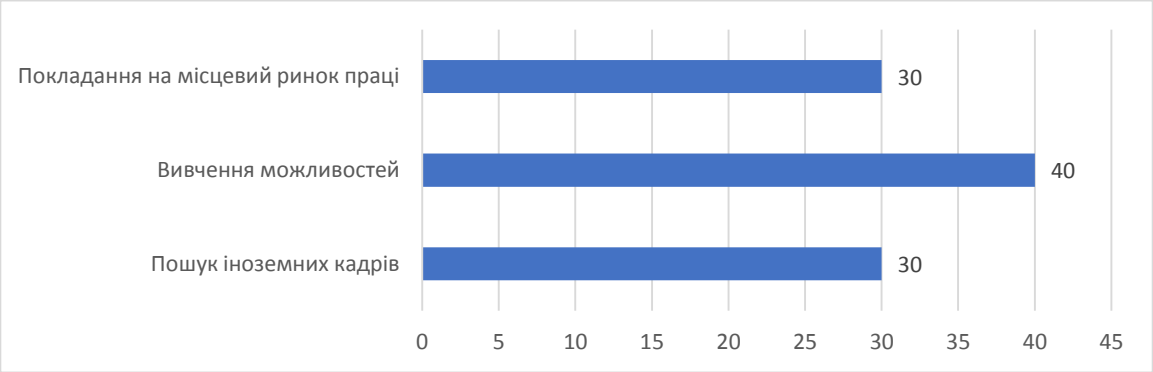

Рис. 2.7. Залучення іноземних працівників

Ми з'ясували, що деякі компанії розглядають залучення іноземних працівників, але більшість поки не готова до цього.

5. Обмеження виїзду чоловіків за кордон (Рис. 2.8.):
   - 6 (60%) відзначили, що це ускладнило кадрову ситуацію,
   - 3 (30%) – що частково вплинуло,
   - 1 (10%) – що не відчули змін.

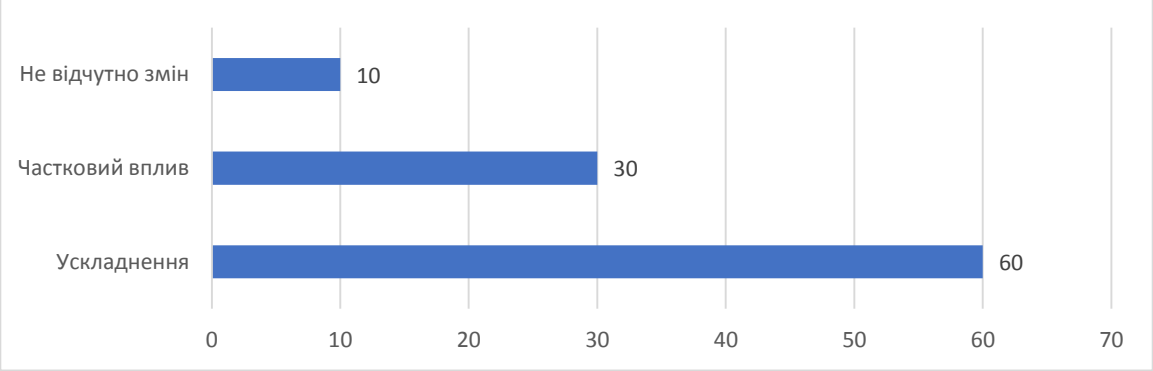

Рис. 2.8. Обмеження виїзду чоловіків за кордон

Тобто обмеження виїзду чоловіків частково знизило трудову міграцію, але створило проблеми на внутрішньому ринку праці.

6. Заходи для зменшення трудової міграції (Рис. 2.9.):
   - 7 (70%) роботодавців вказали на необхідність підвищення зарплат,
   - 6 (60%) – на підтримку бізнесу,
   - 5 (50%) – на покращення умов праці.

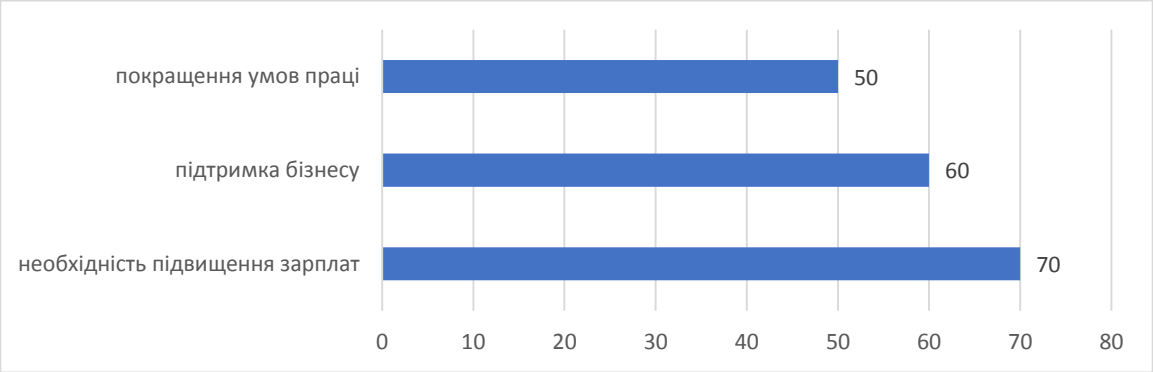

Рис. 2.9. Заходи для зменшення трудової міграції

Досліджено, що економічні стимули можуть допомогти знизити відтік кадрів.

7. Роль соціальної роботи (Рис. 2.10.):
   - 5 (50%) вважають, що соціальна підтримка може вплинути на рішення працівників залишитися,
   - 4 (40%) – що це допомагає, але не є ключовим фактором,
   - 1 (10%) – що головними є економічні причини.

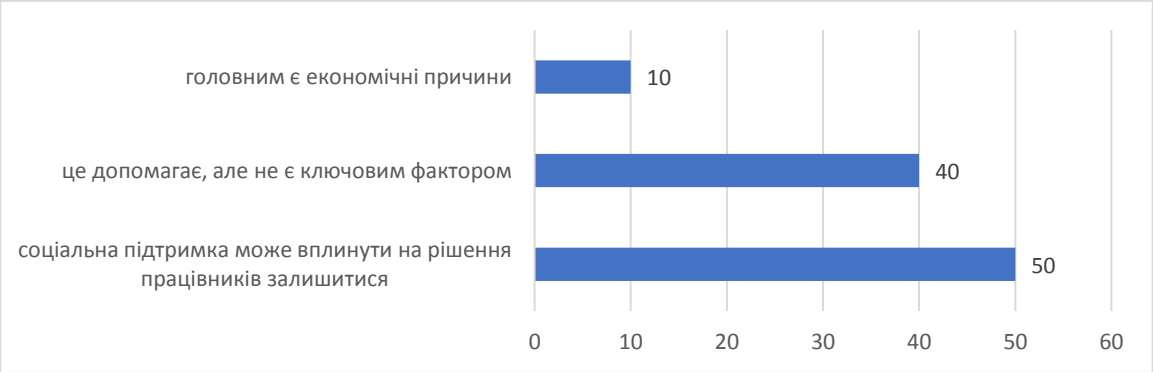

Рис. 2.10. Роль соціальної роботи

Уточнено, що соціальна робота відіграє важливу роль, але економічні фактори залишаються вирішальними.

Враховуючи отримані результати можуть бути сформульовані наступні висновки: війна значно збільшила трудову міграцію, що створило дефіцит кадрів; основні причини міграції – економічна нестабільність, безпекові ризики та вищі зарплати за кордоном; більшість компаній зазнала втрат кадрів, але

тільки частина розглядає залучення іноземних працівників; підвищення зарплат, підтримка бізнесу та покращення умов праці можуть зменшити масштаби трудової міграції; соціальна робота є важливим інструментом підтримки працівників, але без економічних стимулів вона не здатна повністю зупинити міграційні процеси.

Крім того, важливо враховувати, що потреби українських біженців можуть відрізнятися, тому індивідуальна допомога є важливою. Успішна міграційна політика повинна мати як екологічну, так і соціальну стійкість, щоб максимізувати підтримку біженців і ВПО, одночасно сприяючи подальшому розвитку приймаючих країн.

Основними видами допомоги, яку біженці отримували від приймаючих країн, були соціальна допомога, гуманітарна допомога, житло, безкоштовні уроки мови, освітні послуги для дітей, допомога в оформленні документів.

Німеччина має найбільший на планеті відсоток біженців з України, крім того, тут найбільше центрів переселення. Крім того, у Німеччині найбільший відсоток людей, які відвідують курси мови – 62,2%. Стипендія пропонується студентам в Україні, які відвідують мовні курси в Німеччині. Ці ініціативи життєво важливі для успішної кар'єри (Табл. 2.5.) [70].

Одним із компонентів допомоги є забезпечення житлом, що є надзвичайно важливим для біженців. Збільшення кількості біженців призвело до зростання попиту на оренду житла в Європі, що призвело до подорожчання оренди житла. Багатьом біженцям важко оплачувати витрати на життя, якщо взагалі. офіційно всі країни Європи, які приймають найбільшу кількість біженців з України (Польща, Німеччина, Чехія, Італія), надають їм безкоштовне житло. Однак тривалість і загальна тривалість цього позаштатного періоду відрізняється від країни до країни.

Таблиця 2.5.

Відсотковий аналіз отримання допомоги респондентами в країні їх перебування

Види допомоги	Польща	Німеччина	Чехія	Італія	Інші
Соціальні виплати	4	81	72,9	51,5	65,3
Гіманітарна допомога	51,2	53,9	28,2	62,1	64
Забезпечення житлом	29,4	71,2	40	35	52,6
Мовні курси	22,5	62	29,4	35	45,8
Освітні послуги	30	41,7	39	43,9	43
Допомога з оформленням документів	21,4	48,7	31,8	36,4	46,7
Не отримували допомоги	9,4	3,9	8,2	3	8

Близько 48,3% українських біженців проживають у приватних помешканнях чи квартирах. Також значним є відсоток людей, які живуть у кімнатах у квартирах чи будинках з іншими українцями чи місцевими (30,4%), або в гуртожитках чи центрах для біженців (13,8%). Більшість (ces.org.ua) українських іммігрантів (84,4%) вважають умови свого проживання достатніми. Найбільший відсоток респондентів, які самостійно оплачують витрати на житло, спостерігається в Польщі, де 62 відсотки сплачують усі витрати на власні кошти. Лише кілька учасників могли говорити без стримування, а інтерв'ю з біженцями в Польщі виявили, що багато з них жили в помешканнях, наданих їхніми роботодавцями, а не урядом.

Важливо визнати, що відсоток українських громадян, які беруть участь у ринку праці приймаючої країни, та спосіб їх інтеграції на ринок праці країни відправлення впливає на статистику зайнятості. Культурні та географічні подібності країни до Європи, включаючи діаспору та надання тимчасового захисту, сприяють участі іммігрантів, які змушені шукати роботу. Прогнози свідчать, що частка українських працівників працездатного віку на офіційному

ринку праці коливатиметься від 25% до 55% у довгостроковій перспективі. Це збільшення зростання також призвело б до збільшення загальної кількості працівників в Європейському Союзі на 0,2-0,8 або 0,3-1,3 млн осіб.

Незважаючи на короткочасний фінансовий тягар, іммігранти можуть мати позитивний вплив на бюджет та економічне зростання країни проживання. Якщо іммігрантам дозволено працювати та пересуватися, вони можуть додатково сприяти розвитку економіки, беручи участь у ринку праці. Однак, якщо витратити недостатньо грошей на ранніх етапах міграції, це може призвести до більших витрат надалі. Крім того, якщо іммігранти повертаються до своїх рідних країн після проживання в приймаючій країні, це може негативно вплинути на економіку приймаючої країни, оскільки грошові вигоди, пов'язані з початковим етапом, не врівноважуються довгостроковим доходом, який вони отримують від своєї роботи.

Процедура інтеграції іммігрантів на ринок праці нової країни повільна і складна, особливо це стосується початкових етапів. Основні труднощі, з якими вони стикаються, – мовні, потреба продемонструвати свої професійні здібності та проблеми з доступом до навчальних закладів, призначених для дітей, ці заклади перешкоджають їм брати участь у трудовій діяльності. Однак більшість країн, де проживають українці, підтримують активне працевлаштування, надають послуги з пошуку роботи, навчання дорослих, мовні курси та освітні програми.

Дослідження з Данії задокументувало, що рівень освіти іммігрантів впливає на їхній довгостроковий дохід. Витрати на навчання мови (близько 2800 доларів США на людину) були значно меншими, ніж орієнтовна вартість у 40 100 доларів США протягом 18 років. Це означає, що користь від знань більша, ніж витрати.

Асоціація українських іммігрантів із ринками праці країни призначення може призвести до збільшення зайнятості та більшого внеску в економічний розвиток. Проте, вивчаючи наявну інформацію, можна зробити висновок, що середній відсоток іммігрантів в Україні, які змушені шукати роботу, знаходиться

в середині спектру. Станом на вересень лише 28% опитаних мігрантів знайшли роботу; у Німеччині цей відсоток становить менше 10%, у Франції – близько 15%, а в Іспанії – лише 13% від загальної кількості іммігрантів. найнятих українців. Навпаки, у Польщі близько 500 000 іммігрантів знайшли роботу, але більшість із них були зайняті на низькооплачуваних роботах.

Незважаючи на наявні проблеми, звіти Міжнародної організації праці (МОП) свідчать про те, що іммігранти з України позитивно впливають на професійні сфери рідних країн. Зазначається, що на даний момент значних змін у складі цих ринків немає. Наприклад, у Німеччині зростання безробіття з червня 2022 року пояснюється включенням до статистики іммігрантів, але ознак структурних змін немає. У Польщі рівень безробіття знизився, незважаючи на велику кількість іммігрантів.

У результаті, хоча початкова інтеграція українських іммігрантів призвела до деяких проблем у приймаючих країнах, з часом їх участь у ринку праці та суспільстві мала позитивний вплив на економіку країн.

2.3. Взаємодія між державними структурами та міжнародними організаціями у сфері регулювання міжнародної міграції робочої сили

Наразі міжнародна трудова міграція вважається невід'ємною частиною сучасної глобальної економіки та соціальних процесів. Це явище впливає як на економічний і соціальний розвиток країн, так і на їхні політичні та соціальні структури. Для ефективного нагляду за цими процесами державні структури та міжнародні організації повинні вступати в безпосередню взаємодію, яка передбачає як контроль міграційних потоків, так і створення та реалізацію політики, яка сприятиме захисту прав мігрантів та сталому розвитку ринку праці.

У сучасному світі, особливо в Європі, важливим є ефективне управління міграційними потоками. Цей процес відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та соціального добробуту, оскільки безпека суспільства

безпосередньо залежить від правильного підходу до міграційної політики. Це зобов'язання охоплює як політичну, так і правову сфери, а також передбачає створення належної нормативно-правової бази. Важливими аспектами є створення політичних організацій, які функціонують як законодавці, виконавці, законодавці та контролери в контексті міграції.

Значний вплив на контроль міграції мали міжнародно-правові угоди минулого століття. Такі документи, як Конвенція про примусову або обов'язкову працю (1930 р.), Декларація цілей і завдань Міжнародної організації праці (1944 р.), Загальна декларація прав людини (1948 р.) і Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.), встановлюють загальні принципи трудових прав і відповідальність держав-членів за їх реалізацію. Ці документи поширюються на всіх осіб, незалежно від їх міграційного статусу. Зокрема, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, прийнятий Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй 16 грудня 1966 року, включає право кожного на хороші робочі умови, включаючи: право на рівну винагороду за рівну працю. Цінність праці, право на рівні можливості для зростання, відпочинку та дозвілля з обмеженою тривалістю роботи, право на відпустку, оплачувану роботодавцем, і право на компенсацію після визначеного періоду.

Міжнародна організація з міграції (МОМ) займається питаннями міграції та була заснована в 1951 році. МОМ займається формуванням міжнародної міграційної політики між країнами та організаціями, створенням форуму для обговорення поточного стану справ у сфері міграції та наданням технічних сприяння державам у реалізації конкретних ініціатив у цій сфері. Інші особи, наприклад групи людей, мають більшу важливість у міжнародних організаціях. Зокрема, значну роль у переселенні населення відіграє Міжнародний Комітет Червоного Хреста, який був створений у Женеві в 1863 році.

У Загальній декларації прав людини зазначається, що кожна людина має право пересуватися в межах своєї території, обирати місце проживання та залишати будь-яку країну, включаючи свою власну. Також кожен має

можливість брати участь у працевлаштуванні, обирати професію, отримувати рівне ставлення та бути захищеним від безробіття. Крім того, усі працівники однаково відзначаються за їхню наполегливу працю.

Кожна держава визначає стратегію щодо внутрішніх та міжнародних міграцій, аби впливати на потоки людей між країнами. Це явище має вагомий вплив на різні сфери життя, зокрема на економіку, соціальну сферу, політичні процеси, культурні тенденції та навіть безпеку. Міграційна політика держав – це комплекс правових, інституційних, фінансових та інформаційних компонентів, спрямованих на регулювання міграційної сфери. Він охоплює регулювання трудової міграції відповідно до пріоритетів країни, а також управління обсягом і якістю міграції, її соціальним, демографічним та економічним складом.

Важливими учасниками іммміграційної системи України є Верховна Рада України, Президент України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, РНБО, органи місцевого самоврядування. Завдання та функції, що стосуються регулювання, контролю та нагляду за дотриманням прав іноземців, осіб без громадянства, іммігрантів і біженців, а також забезпечення комфортних умов для їх перебування в Україні, здійснюються відповідними органами.

Другий клас осіб, які беруть участь у подорожах, - це представницький клас. На національному рівні ці повноваження делеговані державним установам та відомствам, таким як Державна міграційна служба, Державна прикордонна служба України, Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Митна служба України, Національна служба України. Крім того, існує кілька організацій, які регулюють міграцію на різних рівнях (центральному, регіональному та місцевому), і кожна з них має кілька організацій, які керують міграцією.

Тема міграції актуальна як для США, так і для світової спільноти. Для першого характерна війна, а для другого з кожним роком зростає кількість біженців та іммігрантів. Міграційні кризи, що виникли в новому столітті, порушили одноманітність Європейського Союзу та продемонстрували складність процесів міграційного регулювання. Неефективність правової

системи, зокрема щодо соціального захисту та адаптації іммігрантів, є однією з найбільших проблем. Наслідки сучасних міграційних криз неоднозначні, а проблема інтеграції іммігрантів у соціальне життя Європи є однією з найважчих для вирішення.

Багато країн мають послідовний підхід до міжнародної міграції. З 1990-х років, після розпаду СРСР і звільнення кордонів, Україна стала свідком великої кількості мандрівників і поступово втягнулася в глобальну міграційну систему. Останні події продемонстрували необхідність швидкого правового реагування на питання міграції, зокрема: наплив біженців до Європи під час міграційної кризи 2015-16 рр., напруга між Україною та Білоруссю на кордоні та «гібридна агресія» поблизу кордон України. ЄС станом на 2021 р. та конфлікт в Україні, який триває з 2014 р. і набув повномасштабного характеру з лютого 2022 р. [53].

З початку конфлікту між Росією та Україною в лютому 2022 року в Європі спостерігається нова форма міграції. Міжнародна організація з міграції повідомила, що станом на березень 2022 року понад 3 мільйони українців мігрували в інші країни. За перші місяці конфлікту біженцями в Україні стали приблизно 12,8 млн осіб, у тому числі 7,7 млн внутрішньо переміщених осіб, що становить приблизно 17,5% від загальної чисельності населення країни.

Управління Верховного комісара ООН у справах біженців повідомило, що станом на 23 квітня 2022 року з України виїхало приблизно 5,1 млн осіб. Із загальної кількості людей, які відвідали, близько 2,9 мільйона людей подорожували до Польщі, а близько 774 000 осіб відвідали Румунію. Близько 490 000 осіб вибрали подорож до Угорщини. Осіб, до молдаван - приблизно 4,3 млн. Люди, як колектив, мають час у країні приблизно 354 000 хвилин. Станом на липень 2022 року єврокомісар із внутрішніх справ Ільва Йоханссон заявила, що понад 6,7 млн українців стали частиною Євросоюзу, приблизно 3 млн з них повернулися в Україну. Вона також визнала, що понад 3,7 млн українців звернулися за тимчасовим захистом [69].

Незважаючи на те, що дані можуть бути невірними через бажання частини українців бути визнаними громадянами однієї європейської країни, а потім

іммігрувати до іншої, нинішня оціночна чисельність українців становить приблизно 3,2-3 млн. І. Йогансон підрахував, що більшість українців вважають, що разом із середньою кількістю біженців на душу населення приймаючої країни, країна мігрувала до Чехії. На другому місці Польща, за нею Естонія, Литва, Болгарія та Латвія.

До початку повномасштабного конфлікту в Україні міграційна політика мала переважно формальний характер і мала обмежений вплив на повернення громадян. Після офіційного визнання України кандидатом на членство в ЄС країна вступила в новий етап. Зокрема, міграційна політика залучена до процесу реформування, яке передбачає приведення законодавства у відповідність до європейських та міжнародних стандартів.

Вивчення еволюції міграції під час розвитку Європейського Союзу може стати засобом оцінки наслідків міжнародної уніонізації. Незважаючи на існування значних відмінностей у національній міграційній політиці держав-членів ЄС, використання транснаціональних підходів до управління міграцією, заснованих на концепції кооперативної поведінки між країнами, стає все більш популярним.

Європейські трудові іммігранти мають різні проблеми з асиміляцією, але вони також створюють нові етнічні групи та мають значний вплив на культурне життя суспільства. Резолюцією підтримано Угоду між Україною та Республікою Польща про добросусідство, співробітництво та взаємодопомогу. Ця політика сприяє зв'язку між економічним розвитком однієї країни та розширенням економічних зв'язків між обома країнами [12].

На сьогодні не існує єдиної універсальної системи регулювання міграційних процесів між державами; кожна держава використовує свій підхід до вирішення цього питання. Однак є три критичні проблеми, які хвилюють більшість країн.

1. Прийом біженців у країнах з активними конфліктами: військові дії та інші дії, які призводять до великої міграції людей у пошуках безпеки та

можливості переселитися в інші країни. Це створює серйозну проблему для приймаючих країн у наданні достатньої допомоги та інтеграції для біженців.

2. Боротьба з торгівлею людьми: проблема торгівлі людьми продовжує залишатися глобальною проблемою, яка негативно впливає на права та гідність людей. Це злочинна поведінка, яка призводить до експлуатації, сексуального насильства, примусової праці та інших порушень прав людини. Співпраця та координація з боку держави є важливою у вирішенні цього питання.

3. Тимчасова міграція працівників: зростаюча поширеність міжнародної трудової міграції призвела до необхідності регулювати це явище. Багато працівників виїжджають за кордон у пошуках нових можливостей, це призвело до питань щодо їхніх прав та умов праці. Важливим є створення механізмів забезпечення належних та ефективних умов зайнятості.

Налагодження міжнародного співробітництва та обмін досвідом за окремими напрямками може суттєво вплинути на вирішення зазначених проблем та створення більш ефективної системи регулювання міграції. Значну роль у регулюванні міграційних процесів відіграє Організація Об’єднаних Націй як провідна установа в цій сфері. Вона бере участь у створенні та реалізації міжнародно-правових механізмів регулювання міграції через діяльність своїх первинних органів та партнерство з іншими організаціями, установами та програмами, що входять до системи ООН [6, с. 103].

Організація Об’єднаних Націй в основному використовується як форум для обговорення міжнародно-правової бази для міграції. Організація проводить конференції, на яких учасники з різних країн обговорюють і досягають консенсусу щодо міжнародних правил, які регулюють міграцію населення.

ООН також розробляє правила та положення, які мають на меті забезпечити захист прав людини під час подорожей.

ООН має значний вплив на об’єднання країн і залучення різних зацікавлених сторін, зокрема урядових установ, організацій громадянського суспільства та академічної спільноти. Це сприяє спільній реалізації та прогресу ефективних міграційних стратегій і політики, які мають глобальний масштаб і

вплив на захист прав людини. ООН підтримує цілісний підхід до міграції, який сприяє співпраці та координації між державами з метою досягнення стабільності, безпеки та добробуту під час міграції.

Одним із основних учасників міжнародної міграційної сфери в ООН є Міжнародна організація з міграції. МОМ виступає за декілька стандартів, які вимагають від країн забезпечення рівного ставлення до іммігрантів та громадян при працевлаштуванні громадян. Правила МОМ описують процедуру моніторингу виконання цих угод, ця процедура передбачає регулярне звітування країн-учасниць та проведення спеціальних аудитів на основі наданої інформації та отриманих скарг.

Політика України щодо МОМ ґрунтується на угоді між Кабінетом Міністрів України та Міжнародною організацією з міграції щодо статусу МОМ в Україні та співробітництва у сфері міграції, яка була підписана 3 грудня, 1999 рр. В угоді зазначено, що МОМ ініціюватиме в Україні ініціативи, спрямовані на розвиток систем управління міграцією, надання консультаційних послуг і технічної допомоги, інформаційних кампаній і моніторингу як легальних, так і нелегальних іммігранти. іммігрантів та осіб, яким бракує спроможності прислухатися, репатріації кваліфікованих робітників для допомоги біженцям та іншим переміщеним особам та інших міграційних ініціатив [62].

Міграційна політика Європейського Союзу виступає ключовим фактором у процесах інтеграції на європейському рівні. Хоча національні підходи можуть різнитися, основна увага нині зосереджена на контролюванні незаконного потоку мігрантів. Для цього було розроблено систему, що обмежує доступ низькокваліфікованих працівників, сприяючи водночас еміграції. Забезпечення безпеки внутрішніх кордонів ЄС здійснюється через Шенгенську угоду, а також завдяки функціонуванню Європолу і системи обміну інформацією в рамках Шенгену. Одним із найважливіших компонентів системи безпеки є дотримання правових норм щодо іммігрантів у ЄС [31].

Україна та Європейський Союз домовилися про обмін інформацією та ресурсами з Європейською міграційною мережею. МВС України оцінює

підписану угоду як важливий крок у зміцненні міграційної політики обох держав. Спільна діяльність між Україною та Європейським Союзом у рамках Європейської міграційної мережі забезпечить обмін досвідом з низки ключових питань, включаючи концепцію надання притулку, розробку міграційної політики та інші аспекти, пов'язані з міграцією.

Відповідно до Стратегії міграційної політики України до 2025 року, більшість громадян України, які шукають роботу, виїдуть у пошуках роботи до таких країн, як Швейцарія, Німеччина та США. Ця міграція часто зображується як сезонна зміна робочої сили, яка відбувається в подібних але це також може призвести до переходу від коротких візитів до тривалих, це особливо стосується віддалених країн, оскільки більшість працівників перебуватимуть там протягом тривалого часу. Трудова міграція є найбільш значущою формою міграції населення України. Це, зокрема, може стати важливим фактором для економіки іноземних держав, оскільки надає можливість отримати додаткові фінансові ресурси. Крім того, обмін досвідом і новими знаннями сприяє зменшенню тиску на трудовий ринок, покращенню рівня життя родин і підтримці загального економічного прогресу на національному рівні [36].

Однак, навпаки, в певних сферах і галузях це може призвести до нестачі робочої сили і негативно вплинути на відносини між сім'ями, дітьми і відтворенням, а також на народжуваність. Дохід мігрантів, заснований на споживанні, може підвищити ціни, посилити інфляцію та збільшити вартість основних ресурсів.

Додатково враховується кількість високоосвічених спеціалістів і молодих людей, які виїжджають зі своєї країни і ніколи не повертаються. Проблематика цього питання набуває особливого значення через прагнення держави залучати іммігрантів із високим рівнем освіти, зокрема молодих фахівців. Відтік таких кадрів здатен суттєво вплинути на структуру робочої сили в Україні, зокрема на вікові, освітні та кваліфікаційні характеристики, що, у свою чергу, може спричинити сповільнення економічного зростання. Особливу роль у міграційних процесах відіграють внутрішньо переміщені особи з тимчасових поселень та

регіонів, де проходили бойові дії. Це питання відрізняється від правового регулювання міжнародних поїздок.

Сучасна міграційна політика України значно розвивається. У вересні 2022 року Верховна Рада ухвалила закон №5795, запропонований урядом як засіб підвищення зайнятості іммігрантів та осіб без громадянства в Україні. Незважаючи на відсутність остаточної письмової версії закону, задокументовано, що він містить численні значні зміни [37]:

1. Максимально підвищити ефективність процесу видачі посвідок на працевлаштування іноземців та осіб без громадянства, а також мати можливість відмови у видачі та зберігання ліцензії.

2. Для того, щоб усі громадяни України мали рівні можливості для працевлаштування, право на це в Україні за законом мають як особи без громадянства, так і іноземці.

3. закріпити положення щодо працевлаштування іноземних громадян та студентів без громадянства, які навчаються за освітніми програмами в Україні.

4. Доповнити перелік документів, які роботодавці повинні мати для отримання дозволу або продовження працевлаштування іноземних працівників певної категорії, а також витрати на це.

5. Забезпечити можливість отримання адміністративних ресурсів для роботодавців у зручній для них формі, зокрема через центри надання адміністративних послуг.

6. Організувати контроль за процедурою відновлення дозволу у випадку його втрати або пошкодження, при умові збереження його законної чинності.

7. Регулювати працевлаштування іноземних громадян і зберегти національний ринок праці від випадкового заселення іноземними робітниками.

Висновок до розділу 2

Аналіз наслідків збройних конфліктів на міжнародну трудову міграцію свідчить про глибокий і багатогранний вплив військових дій на переміщення

робочої сили. Війна змінює економічні, соціальні та політичні умови, що впливає на баланс робочої сили як у країнах походження, так і в країнах прийому. Збройні конфлікти змушують мільйони людей залишати свої домівки в пошуках безпеки, спричиняючи складні демографічні та економічні зміни.

Країни походження втрачають кваліфіковану робочу силу, що гальмує їхній економічний розвиток і створює проблеми для відновлення після конфліктів. Водночас країни прийому стикаються з необхідністю інтеграції значної кількості мігрантів, що включає забезпечення їх базових потреб, доступу до ринку праці, житла, медичних послуг і освіти. Ці процеси накладають серйозний тягар на ресурси приймаючих держав, але також створюють можливості для їхнього економічного зростання, особливо за рахунок залучення нової робочої сили та заповнення дефіцитних секторів економіки.

Приклад України ілюструє масштабність проблеми. Війна на сході країни та повномасштабне вторгнення Росії призвели до масштабної внутрішньої та міжнародної міграції. Українці, які переїхали до країн Європи, переважно Польщі, Румунії, Німеччини та інших, суттєво вплинули на їхні ринки праці та соціальні системи. Водночас відкриті кордони Європейського Союзу ускладнюють точний моніторинг міграційних потоків, а тимчасовий захист дає мігрантам базові права, сприяючи їх адаптації.

Військові конфлікти не лише провокують масову міграцію, але й формують нові економічні виклики та можливості. Відновлення постконфліктної інфраструктури, наприклад, може сприяти залученню фахівців, створюючи додаткові робочі місця. Однак довготривалі наслідки для соціальних структур і економік країн-учасниць конфліктів залишаються значними та потребують постійної уваги з боку міжнародної спільноти.

Таким чином, питання міжнародної трудової міграції в умовах збройних конфліктів є складним і багатовимірним. Ефективна відповідь на ці виклики потребує скоординованих зусиль урядів, міжнародних організацій та громадянського суспільства для забезпечення захисту прав мігрантів, стабілізації економік і сприяння соціальній інтеграції.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛАКТИКИ ЗОВНІШНЬОЇ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

3.1. Дослідження міжнародних підходів до соціальної роботи з метою запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні

Міграція між країнами є актуальним викликом для світу сьогодні, вона безпосередньо впливає на розвиток економічних і соціальних сфер різних держав. Україна, як нація, яка переживає економічні труднощі, а також втягнута в політичну суперечку, також має мати справу з питаннями зовнішньої міграції. Збільшення міграції внаслідок зростання України пояснюється багатьма факторами, включаючи економічну нестабільність, відсутність розвитку в рідній країні та соціальні проблеми.

Одним із методів вирішення цієї проблеми є міжнародна адаптація підходів соціальної роботи, що запобігає збільшенню зовнішньої міграції. Професія соціального працівника спрямована на надання підтримки та покращення життєвих умов як окремих осіб, так і спільнот в цілому. Це може позитивно позначитися на зниженні міграційних настроїв, оскільки створення сприятливих умов для розвитку, доступу до послуг та покращення якості життя зменшує потребу в зміні місця проживання.

У цьому контексті дослідження міжнародного досвіду, актуального для української ситуації, є надзвичайно важливим. Різні країни зі схожими проблемами використовують різні стратегії та моделі соціальної роботи, які мають потенціал для зменшення обсягу еміграції шляхом покращення соціальних, економічних та психологічних переваг життя населення. Дослідження цих методів та їх впровадження в Україні можна вважати важливою складовою боротьби з негативними наслідками іноземної міграції, а також сприяти сталому розвитку країни.

Оскільки предметом нашого дослідження є соціальна робота, спрямована на запобігання зростанню зовнішньої міграції, важливо обговорити досвід її

реалізації в інших країнах. Цей напрямок соціальної роботи здійснюється через ряд кроків. Розглянемо найзначніші з них. Спочатку він призначений для обслуговування незахищених верств населення. У зарубіжній практиці соціальної роботи визнаються три різні моделі соціальної держави: ліберальна, континентально-європейська та скандинавська (соціал-демократична). [19, с. 27].

Ця категорія випливає з принципів доступності, кількості людей, охоплених соціальним забезпеченням, і способу розподілу доходів у системах соціального забезпечення. Особливу увагу приділено дослідженню ролі та ступеня впливу на ці процеси політичних сил, таких як партії, рухи та державна влада.

Ліберальна модель соціальної політики, яка є основою розвитку сфер соціальної роботи, базується на суспільній свідомості, яка полягає у вірі в регулятивні можливості ринку та розвинуту систему приватної благодійності. У цьому контексті головна роль у соціальній сфері делегується не державним інституціям, а приватним організаціям, які є благодійними за своєю суттю та базуються на різних ознаках, таких як етнічна приналежність, релігія тощо.

Ця модель передбачає, що обов'язки держави щодо соціального захисту покладаються на найбільш уразливі верстви населення, тоді як інші особи повинні піклуватися про себе. Як наслідок, у питаннях соціального захисту та добробуту люди вважають за краще не покладатися на державні інституції, а покладатися на індивідуальні зусилля кожного громадянина. Ця модель широко використовується в таких країнах, як Австралія, США, Канада, Великобританія та Японія.

У рамках моделі соціальній підтримці громадян сприяють розвинені системи страхування, у яких держава не залучена. Роботодавцям і підприємцям, як правило, важко вирішувати питання соціального захисту через профспілки. Допомога матеріальними засобами призначається і надається лише за наявності поважних і документально підтверджених причин.

У результаті ліберальна політична філософія полягає в тому, щоб зменшити роль держави у вирішенні соціальних питань від імені індивіда та надати йому найбільший ступінь автономії для вирішення самих питань [22].

Континентально-європейська (консервативна) модель, яка використовується в країнах з переважно легальною економікою, таких як Німеччина, Австрія, Італія, Франція та Нідерланди, базується на опорі на правові принципи соціального забезпечення. Ця модель є похідною від колективних зусиль для вирішення соціальних проблем, коли індивідуальна відповідальність підприємців витісняється універсальною колективною відповідальністю на чолі з державою.

Пропозиція передбачає створення механізму соціального страхування в межах корпорацій, аналогічного до існуючої моделі корпорації. За допомогою соціального партнерства уряд прагне врівноважити інтереси обох сторін – працівників та роботодавців. Цей підхід також спрямований на ефективне вирішення соціальних суперечностей, що в результаті має забезпечити більшу стабільність та безпеку для зайнятих осіб.

Скандинавська модель, або соціал-демократична, в першу чергу відповідає за соціальний захист держави, ця модель виділяє кошти всім громадянам через державний і місцеві бюджети, які формуються з податків. На відміну від ліберальної моделі, яка вважає, що кожен відповідальний за власний добробут, модель соціальної відповідальності базується на концепції солідарності, яка передбачає ідею, що соціальний захист є спільною відповідальністю суспільства та окремої людини. Ось чому цю концепцію часто називають солідарністю. Ця модель використовується в країнах Північного регіону, включаючи Швецію, Норвегію, Фінляндію та Данію, а також у Нідерландах та Швейцарії. Одним з важливих аспектів є надання рівних можливостей для навчання, кваліфікації для працевлаштування та отримання фінансування, це є частиною процесу формування незалежних, самодостатніх членів суспільства.

Шведська модель характеризується: регулюванням трудових відносин на національному рівні, це включає створення тарифів і колективних угод,

реалізацію соціальної політики, яка мінімізує різницю між доходами населення, і спрямованість політики зайнятості на зниження безробіття , зокрема в контексті перепідготовки. Ці заходи дали значний ефект.

На практиці можна спостерігати гібридизацію елементів ліберальної, корпоративної та соціал-демократичної моделей з помітною перевагою, пов'язаною з однією з них.

В Америці існує значна кількість програм підтримки вразливих верств населення та безробітних, які працюють окремо від систем соціального забезпечення. Загальна кількість програм фінансової допомоги понад 100, їх масштаби, критерії відбору, джерела фінансування та мета різняться. Багато з цих ініціатив мають тимчасовий характер, після чого їх замінюють новими програмами [22].

Однак цим численним програмам не вистачало узгодженості, єдиної, збалансованої та організованої системи, що призвело до висновку, що значна кількість осіб, які потребують фінансової допомоги, перебуває поза межами їх досяжності. Це також стосується осіб, які хочуть працювати, але отримують лише мінімальні пільги та компенсації. Для України було б вигідно застосувати подібний підхід, запровадивши низький рівень допомоги з безробіття, що сприяло б швидкому працевлаштуванню.

Одним із головних обов'язків соціальної роботи у сфері запобігання міграції є заохочення молодих людей до участі в успішній професійній діяльності, а також до розвитку їхніх здібностей і потенціалу для працевлаштування в країні їх походження, замість того, щоб займатися проблема нестачі робочих місць через міграцію.

Регулювання зайнятості молоді та методи допомоги молоді на ринку праці в різних країнах Європи є унікальними. Особливої уваги заслуговує досвід країни, який зосереджується на розмежуванні професійної підготовки та політики зайнятості. Початкове навчання професіям відбувається в рамках державної системи освіти, а перший професійний досвід набувається лише після

закінчення коледжу під час першого робочого місця, що є суттєвим у запобіганні міграції молоді.

Держава заохочує компанії працевлаштовувати молодь, пропонуючи їй пільги. Однак процедура первинного працевлаштування передбачає постійний юридичний нагляд [22].

Одним із популярних методів професійного навчання молоді є навчання без відриву від виробництва, цей метод передбачає навчання молодих спеціалістів безпосередньо на виробництві з можливістю додаткового працевлаштування тих, хто успішно пройшов навчання. Основна перевага такого підходу – можливість швидкого працевлаштування.

У Швеції навчальні центри іноді пов’язані з приватними компаніями, які працевлаштовують студентів після їх обов’язкового навчання. Однак більшість випадків мають вільний вибір місця працевлаштування.

Багато країн вирішили регулювати міграцію вибірково. Це означає, що держава не забороняє в’їзд працівникам певних категорій, які є життєво важливими для економіки, а також забороняє в’їзд усім іншим працівникам.

Для посилення соціального захисту та забезпечення робочими місцями в масштабах країни необхідна державна політика щодо цього. Зокрема, можна створити список бажаних іммігрантів, до якого увійдуть підприємці, які хочуть перенести свій бізнес у країну та інвестувати капітал у нові починання, а також надати їм соціальні переваги. Крім того, в контексті вибіркового підходу до міграції, очікувані працівники:

Низькооплачувані працівники, готові виконувати важкі, шкідливі, брудні та непідготовлені роботи, в тому числі зайняті на будівельних, допоміжних, сезонних, вахтових і комунальних роботах.

Фахівці нових перспективних галузей: програмісти, спеціалісти, банківські службовці.

Рідкісні лікарі, в тому числі лікарі, які спеціалізуються на реставрації картин і нетрадиційній медицині;

відомі професіонали, такі як музиканти, художники, науковці, спортсмени, лікарі та письменники.

Розмовляючи з потенційними іммігрантами, дуже важливо пояснити їм реальні переваги міграції. Так, наприклад, у нормативних документах усіх приймаючих країн щодо спеціалізації є жорсткі вимоги щодо ступеня організації та тривалості роботи за фахом [19, с. 42]. Мінімальною освітньою вимогою є повна освітня програма середньої або професійної школи, яка має бути підтверджена відповідним ступенем.

Під впливом прихильників профспілок, які пропагують імміграцію як головну причину безробіття, уряди вжили цілеспрямованих заходів, щоб заохотити іммігрантів повернутися додому. Серед традиційних підходів до соціальної роботи, які стосуються реімміграції іммігрантів, ми можемо назвати ініціативи професійної освіти, які намагаються реалізувати в таких країнах, як Франція, Німеччина, Швейцарія. З вищою освітою іммігранти матимуть можливість претендувати на більш фінансово вигідну та престижну посаду, що стимулюватиме їх повернутися на батьківщину [64].

Програми, спрямовані на сприяння реіммігрції нелегальних іммігрантів, включають численні ініціативи, включаючи примусове повернення нелегальних іммігрантів, допомогу тим, хто зацікавлений у поверненні до своїх домівок, і встановлення камер спостереження в США [52, с. 5-18].

Загалом ініціативи, спрямовані на реінтеграцію іммігрантів, включають: навчання тих, хто повертається, про їхні права та ресурси, покращення їхнього становища на ринку праці шляхом додаткового навчання та перенавчання, визнання професійних здібностей тих, хто повертається, надання іммігрантам доступу до медичних та освітніх послуг.

У деяких країнах особи, які повертаються до своєї країни, отримують фінансову підтримку, якщо вони вирішують відкрити бізнес. Це досягається шляхом фінансування коштів, які накопичуються в інших країнах для виробництва, надання безповоротних позик, грантів або податкових пільг. Також враховуються потреби членів сімей мігрантів, зокрема через ініціативи, які

сприяють продовженню навчання дітей під час проходження програм реінтеграції.

Завдання щодо виконання відповідних програм передусім покладено на органи виконавчої влади, які займаються питаннями праці та соціального захисту населення. У цих організаціях створювалися спеціалізовані відділи або призначалися відповідальні особи.

Налагоджено механізм координації з іншими державними органами, які займаються репатріацією громадян, такими як консульська служба в іноземних державах, прикордонна охорона, заклади охорони здоров'я та освіти, а також з неурядовими організаціями, які займаються наданням допомоги. громадянам, які повертаються. Ця координація здійснювалася через внутрішні комісії та робочі групи.

Через високий рівень соціальної та політичної свободи міграція до США переважно одностороння, США є приймаючою стороною. У зв'язку з цим соціальна робота в Україні повинна бути спрямована насамперед на підвищення соціальної якості життя населення [58, с. 79].

Однак на даний момент США мають кілька серйозних проблем з міграцією, однією з найбільш значних з яких є великий потік нелегальних іммігрантів уздовж довгого кордону з Мексикою, країна має нижчий рівень життя та меншу безпеку.

Посилення соціального конфлікту на цій платформі викликає соціальний стрес і становить загрозу національній безпеці США, а також культурній репутації американців. У цьому плані американський досвід має велике значення для України, зокрема щодо методів, які США використовують для подолання негативних наслідків міграції у сфері міграції.

Таким чином, одним із першочергових завдань соціальної роботи у сфері запобігання міграції є допомога молодим людям у розвитку їхніх талантів і здібностей для працевлаштування на батьківщині. Це дозволить уникнути проблеми надто малої кількості робочих місць через міграцію. Крім того,

надзвичайно важливо сприяти організаціям і компаніям, які працевлаштовують випускників коледжів, надаючи їм пільги.

Зовнішня міграція вважається соціально-культурним явищем і питанням соціального забезпечення держави. Оскільки іммігранти та їхні сім'ї часто піддаються ризику експлуатації, жорстокого поводження чи жорстокого нападу, вкрай важливо, щоб соціальні працівники зосередили свої зусилля на боротьбі з цією дискримінацією та наданні допомоги жертвам.

3.2. Стратегії удосконалення соціальної роботи для запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні

В умовах глобалізації та економічних змін посилення міграції стало однією з найважливіших проблем для багатьох країн, у тому числі для України. Неможливість забезпечити високу якість життя, відсутність належних умов для особистого розвитку та професійного зростання, а також політична нестабільність – усе це сприяє тому, що українці шукають кращих можливостей в інших країнах. Важливо визнати, що збільшення зовнішньої міграції має значний вплив на національну економіку, соціальну структуру та склад населення.

У цьому випадку соціальна робота відіграє значну роль у створенні ситуацій, які зменшують міграцію шляхом покращення соціальних послуг і програм, які безпосередньо впливають на якість життя населення. Наявність ефективних стратегій у сфері соціальної роботи може бути використана для запобігання негативним наслідкам міграції та сприяння соціальному розвитку в Україні.

У зв'язку з цим особливу увагу слід приділити розробці та реалізації нових соціальних стратегій, які враховують поточні проблеми та вподобання населення. Це передбачає збільшення кількості соціальних послуг, створення

сімейних програм, навчання тих, хто займається розвитком громади, активізацію участі виборців у діяльності громади.

На даному етапі розвитку України пріоритетом державної політики є відповідність міжнародним стандартам і нормам, а також поточному стану країни. Оскільки трудова міграція має на меті підвищити добробут сімей, для планування профілактики вкрай важливо визначити пріоритети покращення якості життя та соціального становища громадян.

Найбільш очікуваними напрямками дій, які значно підвищать ефективність соціальної роботи з іммігрантами, є [74, с. 81-82]:

1. Створення та підтримка відносин з організаціями, які займаються міжнародними подорожами.

2. Процедура цього обговорення між місцевою та центральною владою щодо міграції та іммігрантів детально задокументована.

3. Координація зусиль між державними установами, неурядовими організаціями та фінансовими установами, які спеціалізуються на соціальному захисті та допомозі іммігрантам, які повертаються на батьківщину.

4. Створення громадських організацій, які займаються репатріацією заробітчан.

5. Створення функціональної системи, яка сприятиме легкому обміну інформацією між стаціонарними та нестаціонарними установами соціальної допомоги іммігрантам відповідно до особливостей їхнього регіону.

6. Організація післясередньої освіти для іммігрантів, які спеціалізуються на роботах, що мають велике значення.

7. Проведення соціологічних та маркетингових досліджень у сфері міграції.

8. Організація реклами в соціальних медіа, присвяченої державі та місцевому самоврядуванню.

9. Організація заходів та тренінгів для безробітних, спрямованих на сприяння їх працевлаштуванню на дому.

По-перше, соціальна робота щодо запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні має здійснюватися через соціально-інформаційний підхід, який поєднується з Держкомстатом та ЗМІ. Цей напрямок [65]:

1. Розповідати громадськості про проблеми, пов’язані з міграцією та іммігрантами, насамперед через ЗМІ, з метою сприяння розвитку міцних соціальних зв’язків між іммігрантами та забезпечення достатнього висвітлення теми міграції в ЗМІ.

2. Збір та систематизація інформації про іммігрантів, включаючи дані, отримані з власних джерел іммігрантів, має на меті полегшити ефективне проведення соціальної роботи з цим типом населення.

3. Ознайомлення іммігрантів з доступними для них послугами та діяльністю соціальних служб.

Окремим шляхом є збільшення кількості працевлаштованої молоді та студентів шляхом підвищення обізнаності про можливості працевлаштування, надання адресної допомоги у працевлаштуванні, розвитку навичок у сфері підприємництва. Це також передбачає сприяння організаціям, які беруть на роботу молодих людей та розробку комплексної системи профорієнтації.

Крім того, важливим другорядним напрямком є впровадження соціально-психологічного підходу спільно з закладами освіти та охорони здоров'я. Цей шлях передбачає:

1. Психологічне консультування молоді та потенційних переселенців, які звертаються до центрів зайнятості.

2. Психологічний супровід та допомога в соціальній адаптації репатріованих іммігрантів.

3. Психопрофілактика стресу та психологічний інструктаж іммігрантів, що повертаються.

4. Тренінг психологічної саморегуляції.

5. Психологічна оцінка розвитку дітей та діагностика психічного здоров'я підлітків із сімей іммігрантів.

6. Психологічні оцінки та консультування щодо здобуття нових спеціальностей.

Для викорінення фактів нелегальної міграції необхідним є проведення соціально-правових ініціатив спільно з правоохоронними органами. Цей напрямок стосується:

1. захист прав іммігрантів, навчання їх правам і обов'язкам.

2. Соціально-правове консультування іммігрантів.

Також важливо поширювати інформацію про традиції, культуру, звичаї та сприйняття іммігрантів місцевим населенням, вивчення мови, а також правові питання, пов’язані з працевлаштуванням і правами іммігрантів у країнах призначення. Багато людей не мають необхідної інформації щодо реальних умов життя та роботи за кордоном, що призводить до неправильного сприйняття небезпеки. Деякі люди вважають, що їм нічого втрачати, а лише отримати, а інші ненавмисно втягуються в потоки нелегальної міграції. Навіть ті, хто знає про потенційні проблеми, можуть опинитися в несприятливих умовах, якщо їм бракує умов життя або можливостей легальної міграції.

Місцеві служби зайнятості повинні сприяти [10, с. 21]:

1. Отримання основної та додаткової роботи, а також відкриття власної справи.

2. Дискусії з питань працевлаштування, працевлаштування та профорієнтації.

3. Допомога в професійному розвитку та реформуванні.

4. Здійснення дискусій з економічних питань.

5. Надання фінансової допомоги стартапу.

Крім того, кожна громада має взяти на себе зобов’язання посилювати потенціал, незалежність, можливості та фінансову підтримку молодих людей, щоб покращити якість життя населення та збільшити потенціал громади.

Інформаційно-допоміжна робота повинна проводитися у формі бесід, бесід, зустрічей, виступів та інших форм спілкування.

Основною аудиторією вторинної профілактики є потенційні іммігранти: ті, хто активно шукає роботу за кордоном або вже планує виїхати з України. Багатьом із них бракує інформації щодо фактичних умов роботи, транспорту та життя, що може призвести до того, що їм нічого втрачати, а лише отримати.

Громадські організації, які беруть участь у профілактичних заходах, активно популяризують різноманітні соціально-психологічні тренінги для потенційних іммігрантів та створюють інформаційні матеріали, що пояснюють ризики та переваги працевлаштування за кордоном, а також оцінюють їх поточну ситуацію.

Одним із прикладів успішної реалізації такого виду діяльності є розробка та підтримка внутрішніх волонтерських програм, які залучають соціальних працівників та педагогів до створення та розвитку волонтерських груп. В громадах, які об'єдналися, створені молодіжні ради, які сприяють комунікації між молоддю та владою. Всі вищезазначені сфери потребують додаткового вдосконалення та зростання.

Незважаючи на фінансові обмеження соціальної роботи, посилення організаційно-технологічної складової може значно підвищити ефективність соціальної роботи в інших сферах. [3, с.83-84].

Окремим напрямком профілактики є запобігання реміграції злочинців. Важливою складовою є взаємодія з людьми, які мають міграційний досвід і важко адаптуються до суспільства. Через відсутність соціальної взаємодії та зайнятості ці люди зазвичай намагаються зосередити свої зусилля на сім'ї, але навіть у цьому випадку вони можуть зіткнутися з труднощами та поганим слухом.

Консультування передбачає допомогу іммігрантам у визначенні способів заповнити своє життя, знайти повноцінну роботу та можливості та розширити свої знання. Останнім часом популярним видом допомоги в цьому процесі стало онлайн-консультування.

Для клієнтів онлайн-консультування має численні переваги, зокрема зменшення тривоги та занепокоєння. Цими обговореннями можуть сприяти

волонтери, які пройшли відповідний інструктаж. Сьогодні існують численні міжнародні ініціативи та програми, які сприяють цьому. Проте негативний ефект повторної адаптації та перегрупування проявляється у вигляді трудової міграції.

Процедура ресоціалізації працівника після повернення на батьківщину, як правило, супроводжується неприємностями. Багато жінок-мігранток шоковані тим, що їхні діти виросли та стали самостійними, а також тим, що члени їхніх сімей навчилися виконувати домашні обов'язки без їхньої допомоги чи участі.

Батьки, які вважають себе непотрібними та самотніми, часто мають проблеми зі спілкуванням загалом. Мігранти, які вирішили повернутися до рідної країни, мають різні психологічні проблеми, з якими доводиться мати справу.

Розробляючи психологічні процедури для роботи з сім'ями іммігрантів, важливо пам'ятати, що соціально-психологічні служби повинні передусім запобігати, захищати та допомагати. Основними завданнями цього тренінгу є: попередження травм, надання психологічної допомоги, консультування та реабілітація.

Профілактичні ініціативи, спрямовані на дітей трудових мігрантів, мають на меті: зменшити негативний вплив на дитину, інтегрувати дитину в позитивне соціальне середовище через навчання та відпочинок, а також сприяти підтримці зв'язків між дітьми та їхніми батьками.

Допомога дитині та її оточенню під час відсутності батьків передбачає психологічні та соціальні зусилля, спрямовані на вирішення складних проблем дитини у всіх сферах життя. Це процедура об'єднання ресурсів і спроба вирішення цих проблем.

Важливо також відзначити ініціативу Міністерства соціальної політики України щодо розробки програми «Повернення висококваліфікованих українських працівників з Європи». Для вирішення питання легального працевлаштування громадян України за кордоном та забезпечення їх соціального захисту вкрай важливо укласти угоди з іншими державами щодо працевлаштування громадян України та захисту їх соціальних благ.

Першочерговими напрямками запобігання негативним наслідкам трудової еміграції є [68, с. 46]:

- Створення інформаційних програм для широкої громадськості та проведення роз'яснювальної діяльності.

Просвітницькі ініціативи серед молоді щодо прав людини, включаючи презентацію лекцій, призначених для дітей, підлітків, батьків, соціальних працівників.

- співпраця зі ЗМІ з метою інформування українців про проблеми працевлаштування своєї країни за кордоном, а також проведення інтерв'ю, написання статей, організація прес-конференцій.

- Випуск друкованих матеріалів, що стосуються нелегальної міграції українців та протидії торгівлі людьми, ці матеріали публікуються в наукових виданнях України та за кордоном.

Ще одним важливим напрямком запобігання негативним наслідкам зайнятості є сприяння потенційній трудовій міграції в Україні. У процесі обміну інформацією з цими особами важливо зосередитися на таких аспектах [69, с. 145]:

Висока вартість проживання за кордоном, яка може суттєво зменшити реальні доходи тих, хто там живе, незважаючи на вищі заробітні плати, ніж в Україні. Наприклад, у багатьох розвинених країнах, таких як США чи ЄС, податки значно вищі, а витрати на оренду та купівлю житла також вищі.

Швидший темп роботи в порівнянні з Україною.

Соціальна незахищеність іммігрантів, зокрема відсутність допомоги у разі хвороби, травми чи інвалідності, а також неврахування тривалості лікування при підрахунку кількості років, проведених за професією, призвели до серйозних міграції.

Низький соціальний ранг найманих працівників.

- Особливе занепокоєння викликає правова незахищеність, зокрема небезпека стати жертвою ненадійних роботодавців, шахраїв і торговців людьми.

Можлива втрата кваліфікації за основною професією.

- Бездоглядність дітей та їх відрив від сім'ї.

Можливості та переваги внутрішньої міграції, такі як наявність високооплачуваної роботи в країні.

Як наслідок, першочерговою метою соціальної роботи у сфері міграції є зменшення негативних наслідків і тенденцій міграції, оскільки міграція може позитивно вплинути на економіку регіону та призвести до соціальних проблем.

У цьому контексті соціальні служби повинні:

Навчання співробітників роботі з іммігрантами.

- Накопичення знань щодо відповідних форм і методів праці.

- Інструменти навчання, які сприяють ефективному управлінню міграційними процесами.

Основними напрямами соціальної роботи, спрямованої на запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні, є:

- Створення інформаційних програм для населення та проведення роз'яснювальної діяльності.

- Проведення просвітницьких ініціатив серед молоді щодо міграції, в тому числі бесіди для дітей, підлітків, батьків, соціальних працівників.

- Зв'язок із засобами масової інформації для поширення інформації про працевлаштування українців за кордоном.

Розповсюдження друкованих матеріалів з питань нелегальної трудової міграції та протидії торгівлі людьми.

Проте, навіть якщо технологія досконала, соціальна робота з іммігрантами не приведе до позитивних результатів без чітко визначеної та спланованої державної політики та програм щодо прогнозування міграції та конкретних міграційних потоків.

В умовах військових дій в Україні проблема зовнішньої трудової міграції загострилася, що призвело до значних втрат людського капіталу та кадрового дефіциту в різних секторах економіки. Соціальна робота відіграє ключову роль у зменшенні негативних наслідків міграції, зокрема через надання підтримки

працівникам, стимулювання їхнього професійного розвитку та створення сприятливих умов для роботи та життя в Україні.

Враховуючи результати проведеного емпіричного дослідження та комплексного теоретичного аналізу, пропонуємо виокремити наступні стратегії удосконалення соціальної роботи для запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україіні.

1. Основні напрями вдосконалення соціальної роботи для запобігання зростанню міграції:

1.1. Соціально-економічна підтримка працівників через запровадження програм матеріальної підтримки для працівників критичних сфер економіки (компенсаційні виплати, пільгові кредити, житлова підтримка); субсидіювання малого та середнього бізнесу, що сприятиме створенню нових робочих місць та підвищенню зарплат; збільшення доступу до професійної освіти та перекваліфікації в Україні для конкурентоспроможності на ринку праці.

1.2. Покращення умов праці та мотивації працівників (моніторинг та контроль дотримання трудових прав через систему соціального нагляду; стимулювання роботодавців до підвищення заробітних плат шляхом податкових пільг та грантової підтримки; створення мотиваційних програм для працівників (соціальні пакети, додаткові вихідні, медичне страхування).

1.3. Психологічна та соціальна підтримка через створення центрів психологічної допомоги для працівників, які зіткнулися зі стресом та вигоранням через війну та економічну нестабільність; розширення послуг соціального супроводу для людей, які розглядають можливість виїзду, щоб запропонувати альтернативи залишитися в Україні; популяризацію історій успішних працівників, які залишилися в Україні та знайшли можливості для розвитку.

1.4. Соціальна робота з роботодавцями:

- підготовка кадрових стратегій для підприємств з урахуванням ризиків міграції.

- розширення співпраці між державою та бізнесом у питаннях соціального захисту працівників.

- стимулювання роботодавців до створення комфортних умов праці (гнучкий графік, можливість дистанційної роботи тощо).

1.5. Взаємодія з державними структурами, а саме:

1) посилення ролі органів місцевого самоврядування у створенні програм підтримки працівників та підприємців;

2) збільшення фінансування на соціальні програми для працівників ризикованих галузей;

3) нформаційно-просвітницькі кампанії щодо переваг працевлаштування в Україні та негативних наслідків трудової міграції.

2. Очікувані результати реалізації стратегії:

- зменшення рівня трудової міграції через створення привабливих умов праці в Україні;

- підвищення конкурентоспроможності українських працівників та їхнього добробуту;

- формування соціально відповідального бізнес-середовища, яке сприятиме утриманню кадрів;

- зміцнення економічного потенціалу країни шляхом збереження трудових ресурсів;

- підвищення рівня соціального захисту та психологічної підтримки працівників.

Переконані, що реалізація цієї стратегії сприятиме зниженню масштабів зовнішньої міграції, збереженню трудового потенціалу України та покращенню соціального клімату в країні. Комплексний підхід до вирішення проблеми — через економічні, психологічні, організаційні та інформаційні заходи — дозволить мінімізувати негативні наслідки військових дій для трудового ринку та забезпечити сталий розвиток суспільства.

Висновок до розділу 3

Міжнародний досвід соціальної роботи у сфері запобігання зовнішній міграції демонструє широкий спектр підходів, які орієнтовані на покращення якості життя, посилення соціальної стабільності та підтримку розвитку людського капіталу. Україна, стикаючись зі значним рівнем міграції, може скористатися цими моделями, адаптуючи їх до власних реалій.

Зокрема, аналіз показує, що ключовими елементами ефективної соціальної роботи є:

1. **Інтеграція соціальних послуг**: Розробка системи комплексної підтримки для вразливих верств населення, що охоплює працевлаштування, психологічну допомогу та освітні ініціативи.
2. **Різноманіття моделей соціальної політики**: Ліберальна модель стимулює приватну ініціативу; континентально-європейська пропонує правову базу для соціального забезпечення; скандинавська акцентує на солідарності та рівності можливостей.
3. **Акцент на молодь**: Створення умов для професійного розвитку молодих людей, запобігання їх відтоку через освітні та трудові програми.
4. **Соціальне партнерство**: Взаємодія між державними інституціями, приватним сектором та громадянським суспільством для реалізації стратегій, спрямованих на зменшення еміграції.

Дослідження міжнародних моделей також підкреслює важливість інноваційних підходів, таких як підтримка підприємництва, програми перепідготовки кадрів та інтеграція психологічної допомоги для репатріантів. Україна може ефективно використовувати ці практики, фокусуючись на зміцненні соціального капіталу, формуванні сприятливого економічного середовища та розвитку громадських ініціатив.

Запропоновано стратегії удосконалення соціальної роботи для запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні, які сприятимуть зниженню масштабів

зовнішньої міграції, збереженню трудового потенціалу України та покращенню соціального клімату в країні.

Таким чином, впровадження міжнародних підходів у соціальну роботу сприятиме зменшенню міграційних настроїв, посиленню довіри до держави та забезпеченню сталого розвитку українського суспільства.

ВИСНОВКИ

Комплексне дослідження різноманітних аспектів зовнішньої міграції в Україні, зокрема впливу збройних конфліктів та ролі соціальної роботи в їх запобіганні, проведено в магістерській роботі на тему «Зовнішня міграція в Україні в умовах воєнних дій та соціальна робота як суттєва складова профілактики».

Спочатку було проведено історичний аналіз соціальних стратегій, які використовуються в Україні для запобігання зовнішній міграції. Результати показали, що соціальні стратегії в Україні були змінені політичними та економічними факторами, але існуючі стратегії часто не враховували конкретних проблем, пов'язаних з військовим конфліктом. Це спонукало до необхідності переглянути підходи до запобігання міграції, щоб зробити їх більш актуальними для сучасного суспільства.

Огляд визначень таких основних понять, як «соціальна робота», «міграція», «запобігання» та «зовнішня міграція», допоміг прояснити масштаби та обмеження дослідження. Розуміння цих ідей має вирішальне значення для створення ефективних стратегій соціальної роботи. Це полегшує роз'яснення основних проблем, які слід враховувати при розробці та реалізації політики соціальної роботи.

Щодо методів і стратегій соціальної роботи щодо контролю над збільшенням зовнішньої міграції, було визнано, що ефективна соціальна робота повинна починатися з профілактичних заходів, які б зменшили негативні наслідки міграційних процесів. Це включає як надання допомоги іммігрантам, так і участь у створенні політики на державному та міжнародному рівнях щодо управління міграцією.

У контексті міжнародних військових подорожей вплив війни на міграцію робочої сили вивчався в міжнародному контексті. Було задокументовано, що війна має значний вплив на міжнародну трудову міграцію, що призвело до нових питань і проблем, зокрема, для міжнародних організацій і держав. Взаємодія між

цими структурами має вирішальне значення для регулювання міжнародної трудової міграції, і наявність ефективного способу управління цим процесом має важливе значення для зменшення негативних наслідків міграції.

Зрештою, практичне застосування соціальної роботи в контексті запобігання зовнішній міграції в Україні показало, що міжнародні підходи до соціальної роботи є доцільними для українських ситуацій. Вивчення міжнародного досвіду сприяє визначенню ефективних методів і процедур, за допомогою яких можна підвищити якість соціальної роботи в Україні. Рекомендовані вдосконалення соціальної роботи включають розробку нових підходів, які можна використовувати для більш ефективного регулювання міграційних процесів та зменшення небезпек, пов’язаних із зовнішньою міграцією.

Автором запропоновано стратегії вдосконалення соціальної роботи з метою запобігання зростанню зовнішньої міграції в Україні, які сприятимуть зниженню її масштабів, збереженню трудового потенціалу країни та покращенню соціального клімату.

Як наслідок, результати дослідження свідчать про те, що для успішного запобігання зовнішній міграції в контексті військових дій необхідно вдосконалювати соціальні стратегії та інкорпорувати міжнародний досвід у національні реалії. Це полегшить управління міграційними процесами та зменшить негативний вплив на соціальну стабільність в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративні домовленості щодо встановлення адміністративного співробітництва між Європейською Комісією та Державною міграційною службою України в Європейській міграційній мережі. URL: https://dmsu.gov.ua/news/dms/12904.html.

2. Активні методи просвітницької діяльності у профілактиці ризикованої поведінки: посіб. О.В. Безпалько, Н.В. Зимівець, Т.В. Журавель, В.П. Лютий ; за заг. ред. Р.Х. Вайноли, Т.Л. Лях. Київ : ТОВ «ДКБ РОТЕКС», 2017. 190 с.

3. Бандура Р. Соціальна робота з мігрантами. Нова педгогчна думка. 2014. № 1. С. 81-84.

4. Бегаль О.М. Сутність соціальної роботи: теоретико-методологічні принципи дослідження. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2013. Вип. 55. С. 81-90.

5. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка: схеми, таблиці, коментарі : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 208 с.

6. Бєлєвцева В. В. Правове регулювання міжнародних міграційних процесів / В.В. Бєлєвцева // Інформація і право. – 2018. – № 2 (25). – С. 103-109.

7. Блінова М.С. Сучасні соціологічні теорії міграції населення : автореф. дис. канд. соц. наук: 22.00.01. Рівне, 2018. 14 с.

8. Бондарйова С.К. Міграція : сутність і явище: Київ, 2007. 320 с.

9. Буяшенко В. В. Соціальна допомога і філософія прав людини. Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2014. Вип. 41. С. 95-109.

10. Волоско Я. О. Міжнародна трудова міграція населення : причини виникнення та наслідки для економіки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. Львів, 2015. № 824. С. 21-26.

11. Гуменюк Ю. П. Міжнародна трудова міграція : методологічний та організаційний аспекти : монографія. Тернопіль : Тернопільський національний економічний університет, 2013. 619 с.

12. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво від 18.05.1992 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/616_172#Text.

13. Жигальцева А.І. Особливості міжнародної міграції робочої сили України в воєнних умовах. Міністерство освіти і науки України Національний авіаційний університет факультет міжнародних відносин кафедра міжнародних економічних відносин і бізнесу. 2023. С. 102.

14. Журавель Т. В. Соціальна профілактика як напрям соціально-педагогічної діяльності. Соціальна педагогіка : навч. посібник / за заг. ред. О. В. Безпалько. Київ : Академвидав, 2013. С. 85-101.

15. Калашнікова Л. В. Аналіз соціологічних підходів дослідження трудової міграції. Young Scientist. 2016. № 10. С. 91-95.

16. Кривчук-Новак С. Г. Імплементація стандартів країн Євросоюзу в міграційну політику України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2010. 420 с.

17. Крупка М. І., Ревак І. О. Методологічні засади дослідження інтелектуального потенціалу в контексті економічної безпеки. Бізнес Інформ. 2015. № 12. С. 20-25.

18. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 206 с.

19. Лайкман К. Моделі соціальної політики. Суспільство та економіка. 2019. № 8. С. 27-43.

20. Лібанова Е. М. Зовнішні трудові міграції українців : масштаби, причини, наслідки. Демографія та соціальна економіка. 2018. № 2. С. 11-26.

21. Лукашевич М.П., Мигович І.І. Навчальний посібник. 2-ге вид., доп. і випр. Київ : МАУП, 2003. 168 с.

22. Макогон Ю.В. Труд за кордоном: уч. пособ. Донецьк : ДонНУ, 2008. 480 с.

23. Малиновська О. Міграція в Україні : факти і цифри. Міжнародна організація з міграції. Представництво в Україні. 2016. URL: http://iom.org.ua/sites/default/files/ff_ukr_21_10_press.pdf.

24. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. С.Е. Важинського, Т.І. Щербак. Суми: Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

25. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. В.І. Зацерковного, І.В. Тішаєва, В.К. Демидова. Ніжин: Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.

26. Методологія наукових досліджень. Тексти лекцій для студентів галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 051 – Економіка, освітньої програми «Економіка довкілля та природних ресурсів» денної форми навчання / уклад. Ж.В. Дерій, Т.І. Зосименко. Чернігів: Чернігівський національний технологічний університет, 2018. 113 с.

27. Міграційна політика: глобальний контекст та українські реалії: монографія / за ред. О.А. Малиновської. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2018. 472 с.

28. Міграція в умовах трансформації регіональних ринків праці України : механізми регулювання / за наук. ред. У.Я. Садова. Львів, ДУ Інститут регіональних досліджень ім. М.І. Долішнього НАН України, 2019. 263 с.

29. Окольські М. Міграційний тиск на Європу. Міжнародна міграція населення. Сучасний світ. Вимушена міграція: МАКС Прес, 2001. Вип. 6. С. 46-54.

30. Омельченко О.В., Давиденко Г.В. Аналіз фінансових показників діяльності банку, що передують його ліквідації. Економічні перспективи підприємництва в Україні: збірник матеріалів всеукраїнської інтернет-конференції. 2016. С. 395-398.

31. Офіційний веб-сайт Council of the European Union. URL: https://www.consilium.europa.eu

32. Офіційний веб-сайт International Organization for Migration. URL: https://www.iom.int/–

33. Офіційний веб-сайт Refugees and migrants UN. URL: https://refugeesmigrants.un.org/–

34. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/–

35. Про зовнішню трудову міграцію: Закон України від 05.12.2019 р. № 341-IX. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 13. Ст. 68. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-19#Text.

36. Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 12.07.2017 р. № 482. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#n10.

37. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо застосування праці іноземців та осіб без громадянства в Україні № 5795 від 16.07.2021 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=72561.

38. Рибаковський Л.Л. Міграція населення (питання теорії): Інститут соціально-політичних досліджень, 2003. 239 с.

39. Римаренко Ю.І. Міграційні процеси в сучасному світі: світовий, регіональний та національний виміри : енциклопедія. Київ: Довіра, 1998. 912 с.

40. Ровенчак О. А. Проблема вивчення міграції та зв’язку з процесами глобалізації в соціології. Вісник Одеського національного університету. 2005. №4. С. 35-43.

41. Рогальський А., Костенко Н.І. Аналіз теоретичних та практичних аспектів соціально-педагогічної взаємодії із сім'ями трудових мігрантів. Реабілітація: фізична, психологічна, соціальна. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 17-18 травня 2024 р. За заг. ред. Г.В. Давиденко. Вінниця : ТОВ »ДРУК», 2024.

42. Рогальський А., Костенко Н.І. Роль соціальної роботи у формуванні інтеграційних стратегій для українських трудових мігрантів. Інклюзивне освітнє середовище: проблеми, перспективи та кращі практики: збірник матеріалів XXIV міжнародна наук.-практ. конф., 26-28 листопада 2024 р. / Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна». Київ: Ун-т «Україна», 2024.

43. Романюк М.Д., Смутчак З.В. Державна політика протидії торгівлі людьми в Україні та напрями її вдосконалення. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2018. № 2(84). С. 45-51.

44. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.

45. Скільки в Україні переселенців і яку допомогу вони отримали в липні. Слово і діло. URL: https://www.slovoidilo.ua/2021/08/26/infografika/suspilstvo/pereselenczi-ukrayiniskilkyyix-ta-yakyx-oblastyax-prozhyvayut

46. Слюсаревський М.М., Блинова О.Є. Психологія міграції : навчальний посібник. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кіровоград. ТОВ «Імекс ЛТД», 2013. 244 с.

47. Смутчак З. В. Нелегальна міграція в Україні : передумови, особливості та можливі наслідки. Глобальні та національні проблеми економіки. Вип. 16. 2017. С. 609-613.

48. Соломко А.С. Інтелектуальна міграція як складова світових міграційних процесів. Інформаційна культура в сучасному світі : матеріали наук. семінару / за заг. ред. С.О. Гуткевич. Київ, 2015. Вип. 9, Ч. 1. С. 99-104.

49. Солонина Є. Міграційна криза і «рука Кремля»: що роблять ЄС і НАТО, та що може зробити Україна? / Є. Солонина. 10.11.2021. URL: https://www.radiosvoboda.org/a/mihranty-kryza-bilorus-polsha-rosiyaukrayina/31555337.html

50. Солонінко К.С. Міжнародна економіка: навч. посіб. Київ: Кондор. 2008. 380 с.

51. Соціальна робота / за заг. ред. В. Андрущенка, М. Лукашевича. Київ : ДЦССМ, 2002. 215 с.

52. Соціальна робота в Україні: перші кроки / за ред. В. Полтавця. Київ, KMAcademia, 2000. С. 5-18.

53. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. / за заг. ред. З.П. Кияниці, Ж.В. Петрочко. Київ: Обнова Компанії, 2017. 256 с.

54. Соціальні процеси та їх різновиди. URL: http://textbooks.net.ua/content/view/5283/46/.

55. Соціально-економічна захищеність мігрантів: глобальні та регіональні аспекти. Національна академія наук України ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долішнього». Львів, 2016. С. 266.

56. Соціологія: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів, аспірантів, викладачів / уклад. І.З. Танчин. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 351 с.

57. Тиндик Н. П. Світовий міграційний процес: теорія, практика, державне регулювання. Київ: Атіка, 2006. 532 с.

58. Тітаренко Г.С. Міграційна політика Сполучених Штатів Америки та Австралійського Союзу: досвід боротьби з нелегальною міграцією в умовах глобалізації. Молодий вчений. 2016. № 10. С. 79-85.

59. Туча О. Вплив українських мігрантів на економіки країн-реципієнтів: дослідження / О. Туча, І. Співак, О. Бондаренко, О. Погарська. Національний банк України. 31.12.2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15.pdf

60. Туча О., Співак І., Бондаренко О., Погарська О. Вплив українських мігрантів на економіки країн реципієнтів. НБУ, 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15.pdf

61. У 2022 р українці витратили за кордоном $22 млрд: як біженці піднімають економіку ЄС. URL: https://minfin.com.ua/ua/2022/12/16/97361272/

62. Угода між Кабінетом Міністрів України та Міжнародною організацією з міграції щодо статусу Міжнародної організації з міграції в Україні та співробітництва у сфері міграції: Міжнародний документ від 03.12.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_411#Text.

63. Українське суспільство 1992–2010: соціологічний моніторинг / за ред. В. Ворони, М. Шульги. Київ, 2010. 185 с.

64. Українське суспільство: міграційний вимір: нац. доповідь. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2018. 396 с.

65. Українські біженці війни за кордоном. URL: https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayinski-bizhentsi-viyny-za-kordonom

66. Федірко Н., Нестерова І. Зовнішня трудова міграція та стан ринку праці в Україні. Макроекономічне оцінювання публічного сектору в антикризовому управлінні : матеріали наук. прикладних дослідж. за 2017-2018 рр. / редкол.: І.Й. Малий (голова) та ін. Київ: Київський національно-економічний університет, 2019. С. 80-101.

67. Хажиліна І.І. Профілактика: моделі, тренінги, сценарії: Видавництво Інституту психотерапії, 2002. 228 с.

68. Шелюк В. О. Соціальна міграція: етапи, функції, типи. Київ. Перспективи. 2001. № 3 (15). С. 46-47.

69. Яковишин Р. Я. Соціальна робота як система професійної доброчинної діяльності соціального працівника (соціального педагога). Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Серія : Педагогіка. 2013. Вип. 2. С. 145-153.

70. Iredale R. The ethics of labor migration policy. / Iredale R., Hawksley C. Springer. – 2018.

71. Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after Russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022, by

selected country. Statista. URL: https://www.statista.com/statistics/1293403/cee-ukrainian-refugees-by-country

72. Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after Russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022, by selected country. Statista. URL: https://www.statista.com/statistics/1293403/ceeukrainian-refugees-by-country.

73. Number of refugees from Ukraine crossing Central and Eastern European borders after Russia's invasion of Ukraine from February 24 to May 19, 2022, by selected country. Statista. URL: https://www.statista.com/statistics/1293403/ceeukrainian-refugees-by-country

74. The World Bank conducts research on various aspects of economic development, including the effects of conflicts on migration and labor markets. World Bank. URL: https://www.worldbank.org/

75. Ukraine Population 2022. Worldometers. URL: https://www.worldometers.info/world-population/ukraine-population/

76. Ukraine refugee situation. Operational data portal. 23.05.2023. URL: https://data2.unhcr.org/en/situations/ukraine.

77. World Social Report 2021. UN. 2022/. URL: https://www.un.org/development/desa/dspd/wpcontent/uploads/sites/22/2021/05/World-Social-Report-2021_web_FINAL.pdf

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ОПИТУВАЛЬНИК ДЛЯ РОБОТОДАВЦІВ

Тема: Вплив війни на міжнародну трудову міграцію

Соціальна мета опитування – визначити основні чинники, що впливають на трудову міграцію українців в умовах військових дій, та розробити ефективні соціальні механізми для її зменшення.

Завдяки отриманим даним можна:

- **Оцінити масштаб впливу війни на міграційні процеси** та кадровий дефіцит у різних сферах економіки.
- **Виявити ключові причини, які змушують працівників виїжджати за кордон**, та фактори, що можуть сприяти їхньому поверненню або утриманню в країні.
- **Розробити ефективні стратегії соціальної підтримки** для покращення умов праці, професійного розвитку та мотивації українських працівників залишатися в Україні.
- **Стимулювати соціально відповідальний бізнес** до активної участі у збереженні трудового потенціалу держави.

Шановні роботодавці!

Це опитування проводиться в межах дослідження впливу військових дій на міжнародну трудову міграцію та ринку праці. Ваші відповіді допоможуть оцінити зміни, викликані війною, та виробити рекомендації щодо підтримки бізнесу та трудових ресурсів.

Будь ласка, оберіть варіант відповіді, що найбільше відповідає вашим поглядам.

1. Як війна в Україні вплинула на трудову міграцію ваших працівників за кордон?

- Значно збільшила кількість мігрантів
- Частково збільшила, але не критично
- Практично не вплинула
- Зменшила кількість мігрантів

- Важко відповісти

2. Які основні причини трудової міграції ваших працівників за кордон у воєнний період? ***(можна обрати кілька варіантів)***

- Безпекові ризики в Україні
- Втрата роботи та економічна нестабільність
- Вищий рівень зарплат за кордоном
- Можливість отримати соціальний захист та пільги
- Інше (вкажіть) _____

3. Як змінилася структура вашого персоналу після початку війни?

- Значне скорочення персоналу через міграцію
- Часткові втрати кадрів, але критичних змін немає
- Практично не змінилася
- Вдалося залучити нових працівників
- Важко відповісти

4. Чи плануєте ви залучати працівників з інших країн для компенсації втрати трудових ресурсів?

- Так, активно шукаємо іноземних працівників
- Так, але поки вивчаємо можливості
- Ні, покладаємося на місцевий ринок праці
- Важко відповісти

5**. Чи вплинули обмеження виїзду чоловіків за кордон на кадрову ситуацію у вашій компанії?**

- Так, це значно ускладнило підбір кадрів
- Частково вплинуло, але ми адаптувалися
- Ні, не відчули змін
- Важко відповісти

6. Які заходи, на вашу думку, допоможуть зменшити масштаби трудової міграції в умовах війни? ***(можна обрати кілька варіантів)***

- Підвищення заробітних плат в Україні
- Розширення програм підтримки бізнесу

- Покращення умов праці
- Психологічна та соціальна підтримка працівників
- Інше (вкажіть) _____

7. Чи вважаєте ви соціальну роботу важливим інструментом підтримки працівників та профілактики масової трудової міграції?

- Так, соціальна підтримка може суттєво вплинути на рішення працівників залишитися
- Частково, але не є визначальним фактором
- Ні, головними є економічні чинники
- Важко відповісти